

SEYYİD AHMED HÜSAMEDDİN

kaddesellâhü sırrahü'l âlî

ESRÂR-I
CEBERÛT'IL-A'LÂ
(TE'VÎL)

اسرار
جبروت الاعلى

Hazırlayan

Seyyid Mûsâ Kâzım ÖZTÜRK

Cumaovası - İzmir - 1987

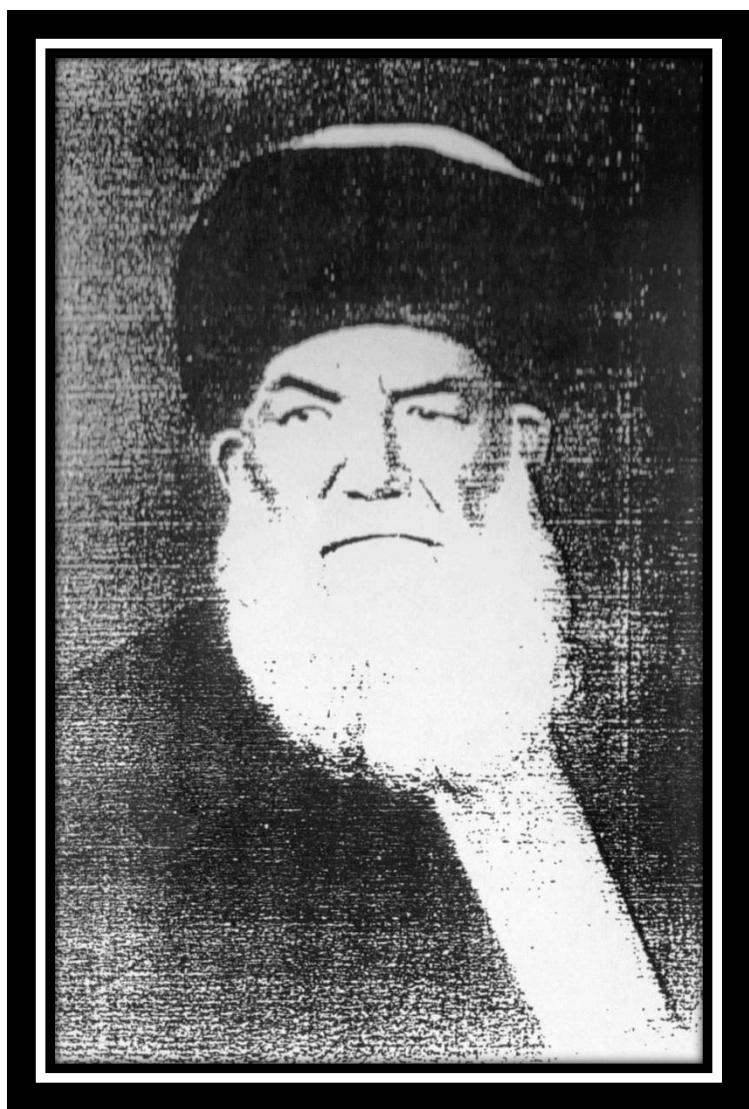
İÇİNDEKİLER

SEYYİD AHMED HÜSAMEDDÎN HAZRETLERİNİN KUR'ÂN'IN TEVİLİNDE KULLANDIĞI ESASLAR	9
ÖNSÖZ	11
AÇIKLAMA.....	17
VECİZET-ÜL HURÜF ALA MENATIK-US SÜVER	21
ELİF :	21
BE :	21
CİM :	22
DAL :	22
HE :	22
VAV :	24
ZE :	24
HA :	25
TI :	25
YE :	25
KEF :	25
LÂM :	26
MİM :	26
NUN :	27
SİN :	27

4 Seyyid Ahmed Hüsameddin

AYİN :	28
FE :	28
SAD:	29
KAF :	29
RI :	31
ŞİN :	31
TE :	31
SE :	32
HI :	32
ZEL :	34
DAD :	35
ZI :	35
GAYIN :	35
MEVÂKİ-İN NÜCÛM	37
HURÛF-U MÜSTESRİKA VE MA YETEALLAK-U ALEYHÂ MİN MEVÂKİ-İN NÜCÛM HAKKINDA	49
BİRİNCİ BÖLÜM :	49
سورة التکویر	69
BÖLÜM	71
AÇIKLAMA.....	75
EK:.....	76
Güneş Yılı	76

MEVÂRİD-İL HUSUL ALÂ MEZÂHİR-UL HAZERÂT	80
NETİCET-ÜL KADER ALÂ MENÂZİL-ÜS SÜVER	89
İLÂHÎ ÂLEMLERDEN BİRİNCİ BÖLÜM « ÂDEM » HARFİDİR	94
İLÂHÎ ÂLEMLERDEN İKİNCİ BÖLÜM NÜHİYET HARFİDİR	98
İLÂHÎ ÂLEMLERDEN ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İBRAHİMİYET HARFİDİR	99
İLÂHÎ ÂLEMLERDEN DÖRDÜNCÜ BÖLÜM DÂVÜDİYET HARFİDİR	101
İLÂHÎ ÂLEMLERDEN BEŞİNCİ BÖLÜM HAZERÂT-I MÜSEVİYET VE BEŞİNCİ SEMADIR	102
İLÂHÎ ÂLEMLERDEN ALTINCI BÖLÜM İSEVİYET HARFİDİR	104
İLÂHÎ ÂLEMLERDEN YEDİNCİ BÖLÜM MUHAMMEDİYET KELİMESİDİR	106
T E N B İ H	106
TEVİL İLMİNİN İZAH VE ŞERHİ	108
EBCED TABLOSU	118

SEYYİD AHMED HÜSAMEDDİN HAZRETLERİNİN KUR'ÂN'IN TEVİLİNDE KULLANDIĞI ESASLAR

Seyyid Ahmed Hüsameddin Hazretlerinin bu mühim eseri, şânı yüce Kur'ân'ın hâvi olduğu ilmî hakikatlerden ve içtimaî kurallardan birçok mühim incelikleri özel tâbirlerle halkımızın yararına arz eden **«Mezâhir-ül vüçûd alâ Menâbir-iş-şühûd»** adındaki eserde geçen ıstılahlar, tâbirler ve bilhassa tevil ilminin dayanağı olan ilm-i hurûf hakkında mükemmel bilgileri ihtiva etmektedir.

Evlâtlarım,

Şâni yüce Kur'ân, bu gün bilinen ve kıyamete kadar zamanı her geldiğinde insanlığın istifadesine tevdi edilecek olan, hâlen keşfedilmemiş bütün ilimleri kapsayan Allah'ın son inâyetidir.

Kur'ân'ın tevil suretiyle bâzı hakikatlerine varmaya imkân veren ilim de ledün ilmidir.

Babam, Seyyid Ahmed Hüsameddin hazretlerinin ledün ilmini açıklayan tevil ilmine ait esasları ihtiva eden bu eserini ben, konunun müsaade ettiği nisbette bugünkü dilimize nakletmeye çalıştım. Onu sizlere, yarın ve daha nice asırlar boyunca gelecek ve Kur'ân'ın derin mânâsı üzerinde çalışıp açıklama yapmaları nasip olacak çocuklarınıza ithaf ediyorum.

Seyyid Mûsâ Kâzım Öztürk

Cumaovası – İzmir 1987

ÖNSÖZ

«Mezâhir-ül-vücûd alâ Menâbir-iş-şühûd» adı ile yazdığım Türkçe tevilin incelenmesinden açıkça anlaşılacağı üzere, tek sığınağımız olan şâni yüce Kur'ân, iki âlemde Kurtuluşumuzun sebebi ve mutluluğumuzun sermayesidir.

Bu hakikatlerin hâzinesinde gizli olan inceliklere erilip unları elde etmek için ilmî ve amelî ne derecelerde gayret sar i etmek lâzımdır ki, hakikatlerin kastedilen çehresi beklediğimiz gibi görünsün.

İslâmiyetin parlak güneşinin görüldüğü günden itibaren feyz ve hidayet nuru ile aydınlanarak irtibat ve bağıni takviye edenler arasında bağı daha zayıf kalanların da varlığını kabul etmek zorundayız.

İslâmiyet ki, bütün dinlerin hakikatlerinin özü ve inceliklerinin tamamıdır; bu dini başında iftihar tacı olarak taşıyabilmek için insanın son derece itina göstermesi ve ahlâkını tezyin etmesi lâzımdır. Bin üçyüz küsur senedir âlemi nura gark eden İslâmın parlak güneşinin bu günkü günde her tarafta harikalar yaratan inkişafı karsısında, gece kuşu misali, gözleri kamaşanların düşmanlığının artık tesir ve ehemmiyeti kalmamıştır.

Kâinatın medâr-ı iftiharı Peygamberimiz efendimizin risaletlerinin öncesinde göstermiş oldukları güzel ahlâk ve yücelikler, halkı doğru yola ve selâmet dairesine ithal etmiş ve İslâmiyetin doğruluk yolunu bütün âleme

göstermiş idi. İnsaniyetin kemal derecesine ulaşanlar iman nuru ile kalblerini aydınlatmışlar, maddî manevî büyük bir nimete nâil olmuşlardır.

Peygamberimiz Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin yükselen nurundan kalb ve vicdanları parlayanların ümmetin bahtiyar kişilerinden oldukları şüphe götürmez bir gerçektir. Karanlığın girdabından ve cehaletin uçurumundan kendini kurtararak hidayet ve hakikat yolunda olgunluk merhalelerini katetmek ne derece büyük ve güzel bir mazhariyettir !

İşte bu saadeti idrâk edenlerdir ki, İslâmiyetin İlk dönemlerinde yetişen ümmetin büyükleri sırasına dahil olmuşlardır. Peygamberimizi görmüş olanları görüp kendilerinden hadis dinlemiş olanlar ve daha sonra bu zatların birinden yâni ikinci derecede olarak hadis nakledenlerden hadis dinleyerek derece derece zamanımıza kadar gelen ve kıyamete kadar devam edecek olan din büyükleri, selâmet yolunu bulmuş olan kimselerin başında gelirler.

Geçmişteki din büyükleri bizlere her yolda ilerleme ve olgunlaşma esaslarını göstermişler, hak ve hakikati takdir ederek, Kur'ân'da 53/39: **«İnsan ancak çalıştığına erişir.»** şerefli âyetine uymamızı kendi fiilleri ile göstermişlerdir.

Bu gibi zatların eserleri böylece takip edileceği yerde kin ve fesat sahibi kimselerin aldatmaları yüzünden ayrılık ve uyuşmazlık hüküm sürmüş, günden güne ilerleneceğine,

korkunç şekilde düşme ve gerileme meydana gelmiştir.

Kur'ân'da 6/59: «Yaşı ve kuruyu –ki apaçık kitaptadır, ancak o bilir.» kerim âyetinin ifade ettiği açık mânâyı belli etmek şöyle dursun, bunu imâ suretiyle bile istifadeye arz etmek imkânı bulunamamıştır.

Din ve dünyamıza ait hükümleri ihtiva etmekle beraber âhiretimiz için yüce bir rehber olan büyük ve mühim eserler gözümüzün önünde durmaktadırlar. Bunları gücünün üstünde bir çalışına ile meydana getiren fazilet ve kemal sahibi kimselere nasıl şükran borçlu isek, onların bıraktıkları noktadan başlayarak çalışmak dahi birim vazifemiz olduğunu idrâk etmemiz icap eder.

İlim, fen ve diğer konularla ilgili mevcut kitaplar lirasında aslı itibariyle diğerlerinden farklı olan fıkıh, hadis ve Kur'ân tefsirleri gibi ciltlerle kıymetli eser okuyanları aydınlatmaktadır.

Her ilmin, her fennin ihtisas sahibi ehlini aramak, karşılaşılan müşkilleri bu zatlar vasıtasıyla halletmek gereği riyazi kesinlik şeklinde tahakkuk etmiştir. Yazılmış ve yazılan eserler bizlere yol göstererek hakikate ulaşmamız için bir vasıtaadır.

Şâm yüce Kur'ân'ın kâinatın bir aynası olduğunu her gören göz görebilir. Nasıl ki, bir ayna kendisine akseden suret ve eşyayı bulunduğu şekil ve tarzda gösterirce, mir'ât-ı Kur'ân dahi aksettirdiği mevcudâtı bütün şümul ve ihatasıyla göstermektedir. Yalnız bu aynaya halamlarda görüş kuvveti lâzımdır. Söylenenler gerçek

olarak gösteriyor ki. Kur'ân âyetleri hükümlerinin kıyamete kadar devamı şüphe götürmez bir hakikattir. **Çünkü hal, zaman ve aklın kabul etmediği şeyi Kur'ân kabul etmez. Her zaman için Kur'ân, gereği uygulanacak ilâhî bir kitaptır.**

İşte bu incelikten dolayıdır ki, Kur'ân'dan maddî ve manevî sonsuz feyz almak arzu ve kararı yegâne maksadımızdır.

Kur'ân'ın mânâ ve hakikatine bilgili olmayı kolaylaştırmak için zamanımıza göre kudret ve iktidarım dahilinde çalışarak yazdığım iki yüz cildi aşkın eserden mühim bir kısmı Fatih yangınında kül olmuş ise de altmış senelik hayatımı anlayıp anlatmağa hasrettiğim bu hususun unutulmuş kalmasını caiz görmediğimden Amme cüzünün Türkçe teviline ait işbu vecizeyi yazdım.

Bu eserde, Kur'ân ile ilgili tevillere dair açıklamalarla ilmî ifade ve ıstıhlara mümkün olduğu kadar tafsilât verilmiştir.

Okuyan ve inceleyen kimselerin malûmu olduğu üzere, insan bilmediğini öğrenmek ve bildiğini öğretmekle kendini mükellef tuttuğu içindir ki, ilim ve irfana talip olanlar, bir çok eseri hazır bulmakta ve eser sahipleri ise yaptıkları bu hizmetle iftihar duymaktadırlar.

İslâmiyetteki güzellik ve yüceliği dost ve düşman nazarında göstermek için himmet ve iktidar sahiplerinin vücûda getirdikleri eserler arasında kaleme alınmış bu âcizane eserimin de bulunmasını arzu ettim, iyi niyetime

bir delil olarak kabul edilmelidir.

Allah'ın tükenmeyen bir hâzinesi olan Kur'ân-ı Kerîm'den fevkalâde surette istifade temin etmek, önde gelen din büyüklerinin ve ilim adamlarının eserlerini derinliğine inceleyerek tahkik derecesine ulaşmağa ve bilhassa özel bilgiye dayanan bu husustaki çalışmalara bağlıdır.

Gerçeği değiştirmekle kötü ve fenayı güzel ve güzeli kötü göstererek taklidi tahkike üstün tutanların cüret ve cesaretleri göz önüne getirilirse bundan doğan zararın irfan bünyemizde ne kadar elim yaralar açtığı görülür.

Müslümanları selâmet sahiline ulaştırmaya çalışanlar, gevşeklik ve tembellik göstermemişler, öyle müşkilâta göğüs germişlerdir ki, bunun derecesini tayin etmek mümkün değildir.

Medine-i ilm-i nebî olan Hz. Ali kerremallâhü vecheye muhabbet ve nisbet iddiası ile bir takım akılsızların dalâlet ve sefalet vâdisinde koşmaları asıl ve hakikatin zuhuruna engel olmuş ve bunlar tarafından tahrif ve taklit suretiyle vücûda getirilen eserler dahi hâlen mevcut bulunmaktadır.

Doğruyu yanlıştan ayırmak için büyük ve tam bir İlmî bilgiye ihtiyaç baş göstermiştir. Bâtına dayanarak zâhiri inkâr etmeyi âdet edinen batıniler ile doğru yoldan ayrılmış diğer din fırkalarının dayanağı hakikatten yoksundur. Şeriat ile ilgili hükümlerin dayandığı AYÂT-İ MUHKEMÂT tevile muhtaç olmayıp zâhir mânâları delaleti

veçhile hükmolunur.

Şer'î hiç bir hükmü ifade etmeyen ÂYÂT-İ MÜTEŞABÎHAT'a gelince. İslâmiyetin sahih düşünce ve inanışlarını kendi görüşlerine göre beyanlarla karma kancık eden MÜCESSİME ve MUTEZİLE'den korumak için bu âyetler âlimler ve ehl-i sünnet tarafından tevil edilerek herkesin yararlanmasına sunulmuştur. Yazdığım tevil-i şerîf, yüce Peygamberimiz tarafından yasaklanan, kendi görüşüne göre yorumlamak kabilinden olmayıp muhtelif ihtimallerden bâzan bir ve bâzan da birkaç vecih üzere tertip edilmiştir. **CEBERÛT-İL A'LÂ** adlı bu eser, tevillerden daha ziyade feyz alınması ve yararlanılması maksadıyla Amme cüzüne ek olarak yazılmıştır.

Ulemamızın arzu ve ısrarları üzerine, Cenâb-ı Halik'ın yardım ve inayetine dayanarak bu eseri yazmaya başladım. Yaşlılığım dolayısıyla iktidarımı göz önüne alarak, bu mühim işi yaparken vaki olacak hatalarımın hoş görüleceğini ve ifadesinde âciz kaldığım noktalardaki kusurumu fazilet ve kemâl sahibi kimselerin tashih ederek yazdıklarına kuvvet vereceklerini ümit ederim.

Seyyid Ahmed Hüsameddin

(kaddesellâhü sırrahu'l âlî)

AÇIKLAMA

Seyyid Ahmed Hüsameddin Hazretleri'nin mevcut eserlerinden mühim bir kısmını sadeleştirerek neşretmek imkânını bulabilmişim. Ancak, Kur'ân'ın Amme cüzünü ihtiva eden MEZÂHİR-ÜL-VÜCÛD A'LÂ MENÂBÎR-İŞ-ŞÜHÛD adlı eserinde sözü geçen tabir ve ıstılahları açıklayan ve halen mevcudu tükenmiş bulunan ESRÂR-İ CEBERÛT-İL A'LÂ adındaki eser üzerinde çalışma cesaretini bulamamışım. Eserin önemini takdir eden dostlarımın ısrarlı talepleri karşısında haddimin ve iktidarımın çok üstünde bir iş olduğunu müdrik olarak işe başladım. Vaki kusur ve hatalarımdan dolayı okurlarımla müsamahasına sığınırım.

Eserin müellifi Seyyid Ahmed Hüsameddin Hazretleri'nin önsözünü sadeleştirerek dercetmeyi uygun buldum. Zira, bu konuda söylenmesi gerekenleri daha veciz şekilde ifade etmek mümkün değildir.

Okuyucularıma kolaylık sağlaması bakımından bâzı açıklamalarda bulunmayı da zarurî gördüm.

Kur'ân 28 harften meydana gelmiştir. Bu harfler, eserde riyaî değerlerine göre üç basamak halinde gösterilmiştir.

1 — İnsan ve insanla ilgili mânâları taşıyan ve 1'den 9 sayıya kadar, birler basamağı teşkil eden ilk bölüm HURÛF-U NÂSÛTİYE adını almıştır.

2 — Ruh ve melekler âlemi ile ilgili mânâları taşıyan

ve 10'dan 90 sayıya kadar, onlar basamağını teşkil eden ikinci bölüm HURÛF-U MELEKÛTİYE adım almıştır.

3 — Ulûhiyet âlemi ile ilgili mânâları taşıyan ve 100 den 900'e kadar yüzler basamağım teşkil eden bölüm ise HURÛF-U LÂHÛTİYE veya HURÛF-U TESHİKİY adını almıştır.

Binler basamağında bulunan 28 inci GAYIN harfi ise MÜNTEHÂ-YI MENÂZİL olup bölümün sonunda gösterilmiştir.

Bu açıklamaya göre hazırlanan cetvel, eserde zikredilen URÛC (yükseliş) veya NÜZÛL (iniş) tabirlerinin kolaylıkla takibi için kitaba ayrıca ilâve edilmiştir.

Eser başlıca üç bölümden ibarettir :

1 — Vecizet-ül hurûf alâ menâtık-us-süver

2 — Mevârid-ü husûl alâ mezâhir-ül hazerât

3 — Netîcet-ül-kader alâ menâzil-üs süver

Bu üç ana bölüm kendi içinde ayrıca fasıllara ayrılmıştır.

Tevil ilminin anahtarı mesabesinde olan bu kıymetli eseri okuyucularımın istifadesine sunmakla bahtıyarım.

Seyyid Mûsâ Kâzım Öztürk
(kaddesellâhü sırrahu'l âlî)

HURUF-U NÂSÜTİYE			HURUF-U MELEKÜTİYE			HURUF-U LÂHÜTİYE		
HARFİN OKUNUŞU	YAZI LİSİ	ANLAMI	HARFİN OKUNUŞU	YAZI LİSİ	ANLAMI	HARFİN OKUNUŞU	YAZILIĞI	ANLAMI
DEĞERİ	DEĞERİ		DEĞERİ	DEĞERİ		DEĞERİ	DEĞERİ	
ELİF	ا	Mezâhir-ül-vücüt	YE	ي	Atâ-yı esmâ	KAF	ك	Sedene-i seb'a Sedene-ül esmâ
BE	ب	Ubûdiyet Rubûbiyet	KEF	ك	Atâ-yı sıfat	RI	ر	Keven Mükewven-i müstevhibe
CİM	ج	Havâyc-i beşerîye	LÂM	ل	Lâm-ül-istidat	ŞİN	ش	Teshik-i havâyiğ
DAL	د	Anâsır-ı erbaa	MİM	م	Risâlet	TE	ت	Teshik-i unsurî Teshik-i risâlet
HE	ه	Hazret-i hams	NUN	ن	Nübüvet-i mulaka ve mukayyede	SE	س	Teshik-i hazerât Mühimlekül hakayik
VAV	و	Hezîyet ve hüviyet-i velâyet	SİN	س	İnsân-ı Kebir Kemâlet-i inânîye	HI	ح	İnsân-ı ekber Fazl-ı velâyet-i kübrâ
ZE	ز	Nüfus-u seb'a-ı cüz'îye	AVİN	ع	Nüfus-u külliye	ZEL	ذ	Harf-i müstevliyet-ül mutasaddika
HA	ح	Fazl-ı tekvinî	FE	ف	Fazl-ı melekûti	DAD	ض	Teshik-i fazl-ı tekvinî Dahvet-ül hayat
TI	ط	Ümmet-i cüz'îye-ı müşahhasa.	SAD	ص	Ümmet-i külliye-ı müşahhasa	Zİ	ظ	İhtâ-i Muhammediye
	9		90			GAYİN	غ	Az-Muhammed Muntahay-ı münâcâsîl Hazret-ül-kuddûs

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد

وعلى آله وصحبه وسلم اجمعين

VECİZET-ÜL HURÛF ALA MENATİK-US SÜVER

ELİF : Bu harf iki türlüdür. Birisi, insan vücudunu teşkil eden mücessem bir görünüştür ki, buna MEZÂHİR-ÜL-VÜCÛD denir, «İkra» sözünün başındaki elif harfi gibi. Diğeri, MEZÂHİR-ÜL-VÜCÛD'un hakikatini MENÂBİR-İŞ-ŞÜHÛD'da gösteren ve meydana çıkaran manevî bir görünüştür. «İkra» yüce sözündeki ikinci elif gibi ki, bu kısım mezâhir-i vücûd; isimler, sıfatlar ve fiiller ile ilerleyerek şuûnât-ı hayat ve şuûnât-ı ilmiye ile tekeyyüf eden kazanılmış bir vücut ve şuûnât-ı zât'tır.

«ELİF» harfi bâzan «VAV» harfinin okunması için bir vasıtaadır. Bu da iki kısımdır.

1 — Şuûnât-ı zâtiye: İnsandan vasıtasız olarak zuhur eden eserlerdir. Beş duyunun vasıtasız görevini yapması gibi.

2 — Şuûnât-ı ilmiye: İnsandan vasıtalı olarak zuhur eden yâni ilimden hâsıl olan bir eserdir. Açlığın ve susuzluğun yemek ve içmekle giderildiği gibi.

BE : Bu harf iki vechi havidir.

1— Ubûdiyet: Feyz ve terbiye kabul etmiş bir vücuttur.

2— Rübûbiyet: Bu, eşyada değer ve olgunluğunu göstermiş olan mânâdır. «BE» harfi urûc ederse «ATAYI SIFÂT» olan «KEF» harfine vâsıl olur.

CİM : Bu harf, insanlarla ilgili zarurî ihtiyaçları gösterir ki, bunlar: Yemek ve içmek, mesken ve elbise, neslin muhafaza ve devamı için nisâ olmak üzere üçtür.

«CİM» harfi urûc ederse «LÂM-ÜL-İSTİDÂD» veya MELEKÛT-ÜL-HAVÂYİC olan LAM harfine vâsıl olur.

DAL : İnsanın vücudunu teşkil eden dört unsuru gösterir ki, bunlar: Toprak, su, hava ve harareten ibarettir. Toprakta gıda, sudan hayat, harareten vücudun normal ısısı alınarak ve hava ile teneffüs edilerek vücut teşekkül eder.

Mânâ cihetiyle DAL harfi LÂM harfine, LÂM harfi de MİM harfine dayanır.

DAL harfi urûc ederse MİM harfine vâsıl olur ki, bu da RİSALET'i gösterir.

HE : Hazerât-ı hamse'nin muhiti olan harftir ki, bu da: Milk, melekût, nâsût, lâhut ve ceberût'tan ibaret olmak üzere beştir.

Milk : Hayatı tasarruf eden kuvvetin sarfı ile meydana gelen bir şeydir.

Melekût : Bir şeye tesir ve o şeyi tesviye etmektir ki, bir taneyi ektiğin vakit bir taneden bir çok tanenin belirip

ortaya çıkması ve ağaçta bir çekirdeğin hâsıl olmasıyla bir çok meyvanın vücuda gelmesi gibi. Bu, melekûtî ve ulvîdir. Tasarrufsuz husûle gelmez, her halde iktidarlı ve becerikli bir elin talim ve terbiyesi o şeyin husûlüne sebep olur. Bu terbiye edene FAZL-İ MELEKETÎ denir.

Nâsût : İnsaniyete lâzım gelecek tavır ve hareketleri yapmaya muktedir olan kuvvete KUVVE-İ NÂSÛTİYET-ÜL-İNSÂNİYE denilir.

Lâhût : Akim ilim ve başka şeyde tasarruf ve hükmünü yerine getirmesine LÂHÛT denilir.

Ceberût : Lâhût, nâsût, melekût ve milk'i tasarrufu altında bulunduran mevcudiyete CEBERÛT denir. Cemâl ve Celâl mazharlarmm mezhahirine şümûlû yâni KAB-E KAVSEYN'in MEVÂKİ-İN-NÜCÛM'da resmedilişi bâzı kişilerce caiz görülür. Yâni, Cenâb-ı Hakk'ın Celâl ve Cemâl'inde tasarrufu birbirine eş değerde cereyan eder, hayır ve şerde gerçek fail Allah'tır.

Hazerât-ı Hamse, isimlerin tecellisine göre tezahür eder. Bu tezahür ya doğruluk veya dalâlet olmak üzere iki yolda vuku bulur.

İnsanlar milk âleminde, tavır ve hareketlerde, iş ve ahvalde yekdiğeriyle birlikte oldukları gibi cenneti elde etme ve cehennemin idrâkinde de bu alâka ile birliktedirler. İnsan doğruluk yolunda diyanet, ibadet, itikat ve iman cihetine yönelir.

Dalâlet yolunda ise, küfür, taşkınlık ve isyan tarafına

yönelir. Her ikisinde milkin nisbeti kesilmiş değildir. Akıl, anlayış, görüş, işitip görme, bunlar mümin ve kâfirde müşterektir.

Nâsûtiyet; insanlarda müşterek olup, doğru ve yanlışta bir inanişâ bağılılıktan ibarettir. Olayların cereyanında lâhûtiyet ve ceberûtiyet-i a'lâ cihetleri vardır ki, her ikisi de mümin ve kâfire erişmiş olabilir. Zira, bunlar akim tezahürleridir. HE harfi urûc ederse NÜBÜVVET-İ MUTLAKE VE MUKAYYEDE olan NUN harfine vâsıl olur.

VAV : Mevâkı-in-nücûm'da velayet harfidir. İki nevidir. Birisi VAV-İ MÜSTA'LE, diğeri VAV-İ MU'TELE dir.

Vav-ı müsta'le : Bir şeyin vücut bulmazdan evvelki hakikatidir.

Vav-ı Mu'tele : Bir şeyin vücut bulduktan sonraki hakikatidir. Nitekim, ŞEY'ÎYET-İS-SÜBÛT a VAV-İ MÜSTA'LE, ŞEY'ÎYET-İL-VÜCÛD a VAV-İ MU'TELE denilir.

Velayet : Sırât-ı müstakıyme sâlik olmaktır ki, bu hal velayetin en mühim bir nokta ve hareketidir. Bir velî Sırât-ı Müstakıyme sâlik olarak mertebeleri aşabilir. VAV harfinin medarı ELİF harfidir. VAV harfi urûc ederse İNSÂN-İ KEBÎR, KEMÂLÂT-İ İNSÂNÎYE olan SÎN harfine vâsıl olur.

ZE : NÜFÛS-U CÜZÎYE dir. Bu da yedi mertebedir. Nefsin bu mertebeleri sırasıyla: Emmâre, levvâme, mülhime, mutmaine, râdiye, mardiye ve sâfiye'den ibarettir. Bunların her biri makamlarına göre münasip kisvelere bürünürler. Meselâ: Emmâre bir kisvedir ki, gayetle

zûlmânidir. Levvâme biraz parlakça, mülhime daha parlakça, mutmaine ise seher vakti gibidir. Zira, itminan da zandır. Lâkin zanların sonudur. ZE harfi urûc ederse NÜFÛS-U KÜLLÎYE olan AYIN harfine vâsıl olur.

HA : FAZL-İ TEKVÎNÎ dir. Yâni varlığı gözle görülen el, ayak, göz, kulak gibi organların kendi hassalarını ve istidatlarını hâmil olmalarıdır. HA harfi urûc ederse FAZL-İ MELEKÛTÎ olan FE harfine vâsıl olur.

TI : ÜMMET-İ CÜZÎYE-İ MÜŞAHHASA'dır ki, ilâhî teklifleri yapmayı kabul eden tam bir istidat ile mücehhez şahıs demektir. TI harfi urûc ederse ÜMMET-İ KÜLLÎYE-İ MÜŞAHHASA olan SAD harfine vâsıl olur.

YE : Onlar basamağının ilk harfini teşkil eder ki, bu ATÂ-YI ESMÂ'dır. ATÂ-YI ESMÂ, sübût âleminden vücut âlemine neşren nüzulde hâsıl olan eserdir ki, bununla, tesir edeni anlamak mümkün olur. Meselâ: Eşyanın görünüşüne göre arzettiği şekil ve heyettir. Şahsın ilminin, o şahsa delâlet ettiği gibi. YE harfi urûc ederse SEDENE-İ SEB'A, SEDENET-ÜL-ESMÂ olan KAF harfine vâsıl olur.

KEF : ATÂ-YI SIFÂT'tır. Bu, haricin tesiriyle şühut minberlerinde teşekkül edip haşre dayanan şeydir.

Bir şeyin istidadı nisbetinde tecelliye mazhar olarak meydana gelmesi ATÂ-YI SIFÂT'ın eserlerindendir. Meselâ: Bir tohumun ekilmesine uygun yerde büyüyüp yetişerek ürününü vermesi gibi. Yaratılmış olan bu şey, hakikatini kendi nefsinde gösterir. KEF harfi urûc ederse,

KEVN, MÜKEVVEN-İ MÜSTEVHİBE olan RI harfine vâsıl olur.

LÂM : Harfi, ELVÂH-İ SEB'A 'yı gösterir. Bunlar, lâm-ül akıl, lâm-ül vesiyle, lâm-ül kitâb, lâm-ür- risâle, lâm-ül ilim, lâm-ül mahv ves-sebât, lâm-ül-mârifet olmak üzere yedi levhden ibarettir.

LÂM harfi, insanın akla, aklın ilme, ilmin hayır ve şerre nisbet ve onu idrâki gibidir. Lâm-ül istidâd bir mirattır ki, mukabilinde olan eşyayı aks ve talim ile gösterir.

LÂM harfi urûc ederse, TESHİK-İ-HAVÂYİC olan ŞİN harfine vâsıl olur.

MİM : MEVÂKİ-İN-NÜCÛM'un risâlet harfidir. Bunun iki cenahı vardır. Birisi CENÂH-İ MELEKÜTİYET-ÜL-KÎTÂB'dır ki, LÂM harfine istinat eder. Diğer cenahı insanın vücududur. Bedene ait zorunlu ihtiyaçları kapsayan CİM harfine nüzûl eder ve beşerle ilgili emir ve hükümleri üzerine almış olur. Kur'ân'da 18/ 110 : «...İnnemâ ene beşerün mislüküm...» (Ben de ancak sizin gibi bir insanım.» buyurulduğu gibi.

Cenâh-ı ulvîsi LÂM harfine aksetmiş olan MİM, Cenâh-ı nüzûlîsi CİM harfine aksetmiş olan MİM'dir. Her iki tarafı da risaletle kaimdir. Nitekim LÂM-ÜL- KÎTÂB resule mahsus nüzûlî bir kitap olduğu gibi.

Nebilerin ve resullerin akıllarına KÎTÂB denilir. Zira, enbiyalarm akılları kitabın, vahyin ve hitabın ineceği yerdir. Keza, nebiler ve resuller, CİM'in zarurî ihtiyaçları üzerine risaletini sabit olarak muhafaza ederler. Zira,

beşeriyetin muhafazası CİM'e dayanır. Risalet ve vahyin muhafazası için AKL-İ KÜLLİ-İ-MUHAMMEDİYE olan LÂM harfi de MİM harfine aksetmiş olarak görünmektedir. MİM harfi urûc ederse TESHİK-İ UNSURÎ olan TE harfine vâsıl olur.

NUN : MEVÂK-İ-İN-NÜCÜM'un nübüvvet harfidir. Nübüvvet, ya mutlaka (kayıtsız, şartsız) veya mukayyetle (kayıtlı, bağlı) olur. NUN harfinin medarı VAV harfidir.

NUN harfinin insana olan münasebeti, medarı nisbetindedir. Nübüvvetin medarı olan VAV-İ VELÂYET, NÜN-U NÜBÜVVET ile NÜN-U-ÜMMET arasında bir vasıtaadır. Zira, velâyetsiz ne nebî ve ne de ümmetle münasebet peyda olamaz. Milkin, melekûtun, nâsûtun, lâhûtun ve ceberûtun üstünde olan İlâhî âlemler, peygamberlerle gizlenmiştir. KELÎMÂT-İ RÜSÜL hucûbât-ı nübüvvettir, bunun üstüne çıkamaz. Risalet ve nübüvvet, ÂLEM-İ CEBERÛT-ÜL-ESMÂ'nın manevî tesirinde birbirlerine dengeli bir vaziyet almışlardır. Nübüvvetin üstünde risalet vardır. AYIN, GAYIN, SİN, ŞİN harfleri NUN harfinin müşahhasatıdır. Zira bu dört harfin her birinde NUN harfi vardır. NÜN-U NÜBÜVVET, hayırda ve şerde bu dört harfe istinat eyler, bunlar TESHİK-İ NÜBÜVVET'tir. NUN harfi urûc ederse TESHİK-İ HAZERÂT, MÜHMİLET-ÜL-HAKAYIK olan SE harfine vâsıl olur.

SİN : KEMÂLÂT-İ İNSÂNİYE'dir. İnsan, kemâli veliyyullah olmakla kazanır. SİN harfini, (Riyâzî değer bakımından) iki LÂM harfi teşkil eder. Bunlardan birisi LÂM-ÜL-VÜCÛD'dur ki, insanın eşbaha (şahıslara, vücutlara) ve

CİM'in vücuda münasebeti gibi. Diğer LÂM-ÜS-SÜBÛT'tur ki, ruhaniyet, hakikat ve mânâ bununla kaimdir. CİM'in LÂM'a olan münasebeti gibi.

Vücut ve sübût (ruh), bir velinin iki ayağındaki nalin gibidir. Bu iki ayakla mânen rütbeler ve dereceler geçildiği zaman, ilâhî döşeme, yaygı (bisât-ı ilâhî) üzerinde, Kur'ân'ın 20/12 : «...Fahlâ' na'leyke...» (ayağındakileri çıkar.) güzel hitâbı ile muhatap olarak her ikisinden soyunur ve CEBERÛTİYET-İL A'LÂ derecesine yükselir. Zira bu mukaddes vâdidir. SÎN harfi urûc ederse İNŞÂN-İ EKBER, FAZL-İ VELÂYET-İ KÜBRÂ olan Hİ harfine vâsıl olur.

AYİN : NÜFUS-U KÜLLİYE-İ MELEKÛTİYE' dir. AYIN harfi Mim-i risâlet ve Lâm-ı kitâb ile bir araya gelirse İLİM hâsü olur. Bunun her iki tarafı dengelidir. (Riyazî değerlere göre: AYIN harfi = 70, LÂM harfi 30 + MİM harfi 40 = 70). Lâkin bir tarafı zulmânîdir. (AYIN) yâni meçhul tasavvurlardır; diğer tarafı nuranîdir (LÂM ve MİM) yâni bilinen tasavvurlardır. AYIN harfi urûc ederse HURÛF-ÜL-MÜSTEVLİYET-ÜL-MUTASADDIKA olan ZEL harfine vâsıl olur.

FE : FAZL-İ MELEKÛTÎ'dir. Fazl-ı tekvînî ile el, ayak, göz ve kulak gibi azalarını istidatları dolayısıyla devamlı çalışıp çaba göstermeleri kendilerini bir melekûtiyete ulaştırır ki, bu FAZL-İ MELEKÛTÎ'dir. Meselâ: Bir şahsın eliyle kalem tutmaktaki kabiliyeti

FAZL-İ TEKVÎNÎ, o kalemi usulüne göre kullanarak ve güç

sarfederek güzel yazı yazmak hususunda kazanacağı meleke ve yatkınlık da FAZL-İ MELEKÛTÎ' dir.

FAZL-İ MICLEKÛTÎ urûc ederse TESHİK-İ FAZL-İ TEKVÎNÎ, DAHVET-ÜL-HAYÂT olan DAD harfine vâsıl olur.

SAD: ÜMMET-İ KÜLLÎYE-İ MÜŞAHHASA'dır. Milletin bütün ferdlerinin tek bir insan gibi aynı düşüncede bir varlık kazanmaları gerekli olduğundan, ümmetin ibadetler kısmına niyet ve amelde birlik olmaları gibi kitap, itikad ve memleketin kanun ve nizamlarına da uymaları şarttır.

SAD harfi urûc ederse ÎHÂTA-İ MUHAMMEDÎYE olan ZI harfine vâsü olur.

KAF : Yüzler basamağının ilk harfidir. SEDENET-ÜL-ESMÂ, SEDENE-İ SEB'A'dır. Bu da güneş gibi latif bir cisim, melekûtiyet-ül-mânâ ve külliye-İ Muhammediye'dir. FEYYÂZ-İ MUTLAK, eşyada ve cisimlerde ne türlü feyz teati ediyorsa FEYYÂZ-İ MUKAYYED de ruhlarda ve mânâda aynı manevi tesirleri yerine getirir. O hakikatin, o isimlerin sedenesinden gelen FEYZ-İ MUKAYYED onu ruhlar âleminde tahakkuk ettirir. Nitekim, Kur'ân'ın 97/4 : «...tenezzelülmelâiketü verrûhu...» (Melekler ve ruh inerler..) âyeti bunu gösterir.

Hayata yararlı olan toprak, su, hava ve hararetin vücudun sarfettiğini yerine koymaları gibi ruh da mânâdan bir hayat ile bedende tasarruf eder ve öncekinde olduğu gibi hiç bir şeyde noksanlık göstermez. Ruh bölünmeksizin hücreleri ve cisimleri tasarruf eder. Nitekim, tabiatta hiç bir yer sebepsiz olarak havasız kalmadığı gibi, ruh da

böylece, istidadı olan unsurları bayatsız bırakmaz. Buradan gelen feyz ve terbiye, insanın ilim ve din hakikatlerinde mukayyed olduğu mabettedir. Bu feyz, insanı, vücut âleminden hakikat ve mânâ olan ruhlar âlemine yükseltir ki, halk dilinde buna Âhiret denilir.

Feyyâz-ı mutlak güneştir. Feyyâz-ı mutlak ve mukayyeddeki bu müşterek feyz kesilmeksizin sonsuz olarak mutlaktan mukayyede ve mukayyeden mutlaka cereyan eder. Cenâb-ı Hakk'ın ihsan etmiş olduğu bu feyz müstait olduğu vücut ile yaradılış âleminde zuhura gelir. Cisimlerin çekirdeğe, çekirdeğin cisimlere olan, Rabbinin izni gibi, bu değişiklikler de gayrılık iledir. Kur'ân'da, 14/48 : «Yevme tübeddelül'ardu gayrel'ardı...» (Yerin başka bir yerle değiştirildiği günde) yüce âyeti bunu gösterir. Zira, intişarından önce, bitkinin dalları, kökleri ve damarları çekirdeğin veya tohumun içinde ne onun aynıdır ne de ondan ayrı ve başkadır. Yâni, hakikat ve mânâ bakımından başka, vücut ve intişar bakımından aynı da değildir. Eğer aynı olsa idi SİDRET-ÜL-MÜNTEHÂ'da, yâni ekildiği yerde intişar ederek vücudunu tamamlamak için haşrolmazdı. Haşrdan sonra aynı olmak veya gayrı olmak gerekmez. Zira bu, aynı cereyandan gelen müşterek bir vücuttur.

KAF harfi ile yüzler basamağında bulunan diğer harfler, HURÜF-U LÂHÛTİYE yâni insanların ulaşabileceği en son merhale ve her şeyin teshikî ile ilgili olduğundan bu makamda urûc yoktur. Ancak melekûtiyet ve nâsûtiyet mertebelerine nüzûl vardır.

RI : MÜKEVYEN-İ MÜSTEVHİBE'dir. Bu makam, amel ve ubûdiyetin son noktasıdır. Kul rabbine burada ulaşır; Kevnûniyet-i abd ile Kevnûniyet-i rabb'in kavuşma mahallidir. ELİF-LÂM-MİM-RA'daki RI harfi gibi. Zira RI; aklın, mezâhir-ül-vücûdun lâm-ı istidadına makûsu bir mükevven, yâni bir vücuttur. Kur'ân'da, 53/42 : «Ve enne üâ rabbikel müntehâ.» (Doğrusu sonunda Rabbine varılacaktır.) buyurulmuştur. Buradaki İNTİHA besmelenin BA'sının, RAHMÂNİRAHÎM'in RA'sına urûcu gibidir. Bunun üstünde kulun çalışması düşünülemez. Zira, kulun kendisine mahsus olan MAKAM-İ MAHMÛD'u buraya kadardır. Kur'ân'ın 15^ 99 : «Va'bûd rabbeke hattâ ye'tiyekelyakîynü» (Ölünceye kadar Rabbine kulluk et.) yüce âyeti bunu gösterir.

ŞIN : TESHİK-İ-HAVÂYÎC'dir. Helâl ve haram burada meydana çıkar. Helâl, BASİYRET-ÜL-VÜCÛD olan LÂM harfine nüzûl ederek, iyi ve güzel surette birlikte olur.

Haram ise, VESÎLET-ÜL-VÜCÛD olan LÂM'a nüzûl ederek MAHV-Ü-HELÂK mevkiine ve ESFEL-ÜS- SÂFİLİN (Cehennem) olan KÎTÂB-ÜL-FÜCCÂR'a iner.

ŞIN, beşerî gücün üstünde bir âlemdir. ŞIN, GAYIN harfleri nübüvvet menzillerinin sonu olduğundan bu konuda verilen haber ve tasavvurların çok fevkindedir. «ÜBİTÜ İNDE RABBÎ YETÜ'MİNÎ VE YÜSKIYNÎ» şerefli hadisi bu mânâyı bildirir ve nübüvvete olan münasebeti gösterir.

TE : TESHİK-İ-UNSURÎ'dir. Yâni, vücudun bu'diyetle

görünmesidir. Meselâ, ihtiyarlık döneminden çocukluk zamanını görmek ve küçüklüğünün hallerini düşünmek gibi mânâları ihtiva eder ve İlâhî tekliflerin sonudur. Bunun üstünde külfet yoktur. Yâni, tasarruf ve iktidar yoktur.

Yemin ve kasem harfleri TE'ye kadardır.

VALLÂHÎ'deki VÂV-İ KASEM, (Allah hakkı için) mevakî-in-nücûmdan velâyetin mahsulü olan kemalâttan mahrum kalmayı istemek demektir.

BİLLÂHÎ'deki BÂ-Yİ-KASEM, ubûdiyetten ve rübûbiyetten istifade etmiş olduğu kemalât-ı rübûbiyetten mahrumiyetine yemindir.

TALLÂHÎ'deki TÂ-Yİ-KASEM, Resûlullâh'ın ilminin nihyeti olan TESHİK-İ RİSÂLET ve UNSURÎ'nin kendisine ihsan edeceği kemalâttan mahrum olmasını istemek ve söz vermek demektir. El iyâz-ü billâh (Allah'a sığınırım).

SE : TESHİK-İ HAZERÂT, MÜHMİLET-ÜL-HAKAYIK 'tır. Bunlar, insanın fikir ve zihninin ulaşamayacağı derecede yüce bir hakikattir ki, onu vücuda getirmekle mükellef değiliz.

HI : FAZL-İ VELÂYET-İ KÜBRÂ, İNSÂN-İ EKBER'dir. Bu makam, insanlıkla ilgili olgunluğun ve beşerle ilgili hakikatlerin en üst mertebesidir. Bir velî bundan ileriye geçemez.

Bu kemalât-ı velayete yükselen zat iki türlüdür. Birisi MÜSTAĞRAK diğeri MÜSTERCİ'dir.

Birinci kısım, İlâhî yüceliğin tecelliyatı altında yok olmuştur. Bunlar, beşeriyetten tamamıyla soyunmuşlar, melekûtiyetin üstünde bir makama sahip olmuşlardır. Kemâlin alâmeti olan bu zatlar parlak yıldızlar gibidir ki, din semasında bir nur gösterirler. Evvelce bildirildiği gibi ÜBÎTÜ İNDE RABBÎ YETÜ'MİNÎ VE YÜSKIYNÎ şerefli hadisi bunların kemalâtını bildirir ve açıklar.

İkinci kısım müstercî'dir. Yâni, yüce velilik âleminden kemalâtiyle beraber beşeriyet âlemine geri dönüş* tür. Buna ŞEYH-ı MERCÛ' denir. Bunlar hal ve hare*ketlerinde, görüşüp konuşmalarında âhâd-î nâs yâni avamdan kimse gibidirler. Nitekim, Hz. Ali'nin şânında Peygamberimiz Efendimiz «Kün keâhâdinnâs» buyurdu. Cenâb-ı Hakk, bunların şânında Kur'ân'da, 24/37 : «Ricâlün lâ tülhîhim ticâretim ve lâ bey'un an zikrillâhi...» (Bunları ne ticaret ve ne de alışveriş Allah'ı anmaktan alıkoyar...) buyurmuştur. Onları hiçbir şey Cenâb-ı Hakk'tan gafil eylemez. Zira, kalblerinin hiçbir şeyle ügisi kalmamıştır. Yalnız hissi ve hayatı vardır.

Bunlardan bâzıları CEZBE (kendinden geçme) hâlinedir, Bayezid Bistâmî Hz. gibi. Bâzıları da SAHV (His âlemine dönüş) hâlinedir, Cüneyd Bağdâdî, Mevlânâ Seyyid İbrahim Desûkî ve Abdülkadir Bicilî Hz. gibi. Bu örnekleri göstermemiz işitmekle olan idrâkinize nisbetledir. Zira, böyle mânânın anlaşılmadan ve açıklık kazanmadan temsili, fıkıh âlimleri indinde ıztırap vericidir. Fakat burada, maksat sizin işitmenizde hâsıl olan mânâ ile temsildir.

ZEL : Bu harfe HARF-İ MÜSTEVLİYET-ÜL- MUTASADD'İKA denilir ki, mahalline göre tenevvü eder. Bâzı yerde MÜSTEŞRÎKAT-ÜL-HAYAT olmakla yardım edici olur. Kur'ân'da, 82/4: «Ve izelkubûr bu'siret.» (Kabirlerin içi dışa çıktığı zaman) buyurulduğu gibi. Bâzı kere de MÜSTENBİET-ÜL-HELÂK olmakla mahv ve helâki gösterir. Kur'ân'da, 100/9 : «Efelâ ya'lemü izâ bu'sire mâ filkubûr» (Kabirlerde bulunanların çıkarılacağını bilmezler mi?) buyurulduğu gibi. Bazan da ahvalde tasarruf atım gösterir. Kur'ân'da, 81/1-6 : «İzeşşemsü küvviret; Ve İzennücûmünkederet; Ve İzelcibâlü süyyiret; Ve İzel'ışârü uttileit; Ve İzelvühûşü İnişşiret. ve izelbihârü sücciret.» (Güneş dürülüp ışığı kalmadığı zaman; yıldızlar düşüp, söndüğü zaman; dağlar yürütüldüğü zaman; doğurması yaklaşmış develer başıboş bırakıldığı zaman; yabanî hayvanlar bir araya toplandığı zaman; denizler kaynaştığı zaman.) buyurulduğu gibi vakit ve şartlı bulunur, ama hepsinde feyzin mecrası KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDİYE'dendir. Bu' ZEL harfi NÜFÜS-U KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDİ YE'nin ihatasıdır. Kur'ân'ın 9/128 : «Lekad câeküm resûlün min enfüsiküm...» (Ey inananlar! And olsun ki, içinizden size bir peygamber gelmiştir.) yüce âyetinde NÜFÜS-U KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDİYE'yi muhit olan nefis, külliye-i Muhammecliyeye ihatası dairesinde bulunduğunu gösterir. Zira Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem) âlemlere gönderilmiş olduğundan her âlemde risâlet eserleri müşahade olunur.

İZ kelimesi MÜSTEVLİYE-İ MUTASADDİKA-İ- KÜLLÎYE'dir. Fakat, mezâhir-ül-vücûd ile vücuda ve zuhura gelir ki, o

da ELİF'tir. Zira, eşyaya akseden

Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin nurudur. O nur ile eşya kendisinin müstait olduğu hakikati gösterir. Meselâ: Bâzı toprak ve taş parçalarından demir zuhura geldiği gibi. Yahut buna mümasil olan bütün eşya bu nevidendir. Bâzan da akıcı olan madenlerden cıva, kurşun ve kalay gibi şeylerdir.

DAD : TESHÎK-İ FAZL-İ TEKVİNİ, HAKİKAT-İ NUR, MEDÂR-İ FEYZ ve DAHVET-ÜL-HAYÂT'tır. Buna, AKL-İ KÜLLİ ve NÜR-U MUHAMMEDİ de denilir. VELFECRİ, VELLEYLİ gibi işbu DAHVET-ÜL- ITAYÂT, ilâhî âlemlerin sadr-ı evvelindendir. Cehaletin karanlığı insanları ne derece sararsa, risâlet ve Muhammediyet nurları da o nisbette parlayarak her hakikati aydınlatır ve meydana çıkarır.

ZI : Ya İHÂTA-İ-ŞUÛNÂT-İ MUHAMMEDÎYE veya MUHIYTA-İ-MÂNEVÎYE-İ MUHAMMEDÎYE'dir. Hayır ve şer ile donanmış, emir ve yasakla kendini gösteren bir hakikattir.

GAYIN : İnsan; aklın ötesinde olan ve beşerin takat ve tahammülünün üstünde bulunan şeylerle mükellef olmadığından ŞİN ve GAYIN harfleri VECİZET-ÜL- HURÛF da dahi açıkça görünmüyor. Onun için bu harflerin söylenişine göre anılmasında ve hat olarak imlâsını yazmakta hayret içindeyiz. Ama, VEŞŞEMSI'nin ŞİN'ı, harflerin derecelerinde kendini müstağni gösterdiğinden ÂLEM-İ RAHMUT'dan; FEYYÂZ-İ MUTLAK'ın feyze vasıta

olmasıyla İlâhî âlemden sayılır. VEŞŞEMSi'nin SİN'i de insanlıkla ilgili olgunluğu teşkil eden MELEKÜT-ÜL-İNSÂN'dır. MİM harfi dahi kemalât derecelerinin üstünde olan risâleti gösterir.

Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammedin ve âl-i seyyidinâ Muhammed. Biadedi halkıke ve rizâi nefsike ve vezineti arşike ve midâdi kelimâtike yâ erhamerrâhimîn.

MEVÂKÎ-İN NÜCÛM

Mevâkî': Bir şeyin esas ve menzildir. Varidat ise nücûmdur. Meselâ: İnsanın kalbi Kur'ân'a mevki ve menzildir, Kur'ân ise nücûmdur. Kur'an; lisana gelen, sübhan; kalbe gelendir.

Rübubiyette ve ubûdiyette lisan ile öğrenilen bilgiler ve olgunluk, insanlıkta urûcu gerektirdiğinden husûle gelen FAZL-İ TEKVİNİ ile kalb, SÜBHAN sözünün mevkii olur.

SÜBHAN kelimesi mânâ, hakikat ve vahyin menzildir. Buna görünürde en basit örnek :

Bahçıvan ekeceği fideler için bir mevki tertip ederek hazırlar. Bu yerin NÜCÛM'un gelmesine elverişli olması lâzımdır. Oraya dikilecek fideler NÜCÛM gibidir.

Dikilen bir fidenin yetişip büyüyerek kemâle erişmesi ona SÜBBÜHİYET'ten gelen feyz iledir.

Mevki ile fidenin arasında cereyan eden haller görünüş bakımından KUR'ÂN'dır. Kur'ân'da, 75/16,17 : «Lâ tüharrik bihî lisâneke lita'cele bihî. İnne aleynâ cem'ahü ve kur'ânehü.» (Ey Muhammedi Cebrâil sana Kur'ân okurken, unutmamak için acele edip onunla beraber söyleme, yalnız dinle) buyurulmuştur. Fidenin şâmil olduğu hayat, ilim, kudret... gibi sübût sıfatlarına dayanarak SÜBBÜHİYET'den aldığı feyzler, SÜBHAN'dır. Bu mânâyâ göre: Fidenin yetişip gelişmesi ve hareketiyle ilgili şartlara bilgili olmak bir nevi teşbihtir. Bunun teşhis edilmiş vücudu subhandır ki, bu da urûcîdir. Eğer urûc

etmemiş olsa fidenin hâmil olduğu hakikat ve nimet nasıl zuhura gelir? Bu zuhur, onu toprak altından yeryüzüne ulaştırır. Zira, onun mirâcı ve en üst mertebesi insandır.

Mevkilerin müstait olduğu kuvvet ve diğer ihtisasatından (duyumlardan) açık olarak anlaşılan kucaklaşma, SÜBBÜHİYET ile hâsıl olmuştur.

SÜBBÜHİYET : Feyyâz-ı-mutlak'tan peyderpey tedavül ederek insana ulaşan İlâhî bir yardımdır. Kur'ân'ın 17/1 : «Subhânellezî esrâ biabdihi leylen..» buyurulması mekân için her halde düşünülmüş bir bedendir. Onun için âyetin devamında: «Minelmescidilharâmi ilelmescidil'aksâ...» buyurulmuştur.

Zaman da bölünmeyi, kısımlara ayrılmayı kabul eder desek, bu cihet derin bir tefekküre muhtaçtır. Nitekim: Kur'ân'ın 17/78 : «İlâ gasakılleyli ve kur'ânelfecri inne kur'ânelfecri kâne meşhûden» yüce âyeti, bölünmeyi kabul etmez. Fakat, hıyn, delir, leyi, nehâr gibi hususlar hasr ve tayin içindir. Yoksa bunlar zamanın bölündüğünü göstermez. Zira, mevcut olan bir şey bölünmeyi kabul eder. Akşam, gün ve şimdi gibi kelimeler, özel zamanları içine alan kelimelerdir.

Kur'ân ve sübhân kelimeleri müşahhasât-ı vahiydendir.

Kur'ân; insana mahsus olan azalarla anlaşılır. Sesin kulağa, konuşmanın dile nisbeti olduğu gibi.

Sübhân ise, insana gelen ilimleri ve maarifi, hayvanları ve bitkileri hulâsa her şeyi kapsayan bir mânâdır.

Mevâkı-in nücûm harfleri ya müteharrik yahut sâkin olur. Müteharrik olanlar üç nevidir:

Birincisi : ŞİBH-İ MÜTEHARRİK'tir ki, ya lüzûmen (gerekli olduğundan) müteharrik veya iltizâmen (kendisi için lüzumlu sayıldığından) müteharrik olur, bitkiler ve ağaçlarda olan hareket-i ihtisâsiye gibi.

İkincisi : MÜTEVÂZİN-ÜL-HAREKE'dir ki, bu MİM, NUN ve VAV'dan ibaret olmak üzere üç harftir. Bu harflerin isimlerini teşkil eden MİM, NUN, VAV kelimelerinde ve her iki harf arasında mütevazin (birbirine denk) olarak hareket-i-lüzûmiye görülür. MİM kelimesinde iki MİM ile bir YE vardır. MİM harfinin birincisine MİM-İ-RÎSÂLET-İ RAHMET, ikincisine MİM-İ KİTÂB yâni RÎSÂLET-İ ÖRFÎ ve aralarındaki ATÂYI-ESMÂ'ya müşabih olan YE'ye de medar denilir. Bu MİM-İ RÎSÂLET'in urûcî ve nüzûlî olarak LÂM ve CİM harfleri gibi iki müşahhasatı vardır. Risâletin nüzûl-ü-müşahhası CİM'dir ki, MİM harfine müstenittir. Risâletin merkezi, insaniyet ve beşeriyettir. Bu da HAVÂYİC-İ ZARÜRİYE-İ BEŞERİYE'yi iltizam ettiğinden medâr-ı maişeti CİM'dir. CİM harfi beşerle ilgili zarurî ihtiyaçlardır ki, her insan bu daire içinde döner. Zira, insan gıdasız yaşayamaz.

ULVİYÂT-İ MUTLAKA'da MİM harfi LÂM-ÜL- KİTÂB'ı gösterir bir derece ve bir rütbedir. Nitekim beşeriyette MİM harfinin urûcunu gösteren LÂM harfidir ki, akl-ı külli, ulûm-n risâlet ve kitap gibi melekûtî ihtiyaçlar ve

İlâhî teklifler ile beraber bulunur.

MİM kelimesinin birinci MİM harfi, FEYYÂZ-İ MUTLAK'tan iktibas olunmuş olup bu, MİM-İ MÜSTERSİLE'dir. İkinci MİM ki, LÂM'a istinad eden MİM'dir, feyyâz-ı mukayyetten iktibas olunmuştur. MİM-İ RİSÂLETİN LÂM-ÜL KİTÂB ile muvazenesi KİTÂB-ÜL-EBRÂR'da olan VÜCÜD-U-MÜKTESEBÎ-İ MUHAMMEDİ ile birbirine denk olmasıdır. Bu A'LÂ-Yİ ILLÎYİN (Cennetin en yüce ve en kutsal makamı) 'in karşısındaki MİM'e, MİM-İ MÜSTERSİLE denilir ki, risâlet ve vücûd-u müktesebîsi ile vücûd-u mevhûbesi arasında hâsıl olan mülâkat eseridir. Ancak, MİM-İ MUHAMMED' ikidir: Birisi HA'dan öncedir. O, RİSÂLET-İ ÖRFİYE'dir. FAZL-İ TEKVİNİ bu MİM'e müsteniddir. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem'in ilk iki harfi olan MİM ve HA harfleri gibi. Birisi de MİM-İ-RİSÂLET-İ-RAHMET'tir ki, DAL harfi ona isnad olunmuştur. MİM, DAL gibi. Fakat HA, MİM'in HA'sı Muhammed'in RİSÂLET-İ RAHMET MİM'ine muzaftır.

MÜTEVÂZİN-ÜL-HAREKE'nin üç harfinden ikincisi NUN'dur ki, bu iki NUN'dan her biri diğeri ile mütevazindir. Birincisine NÜN-U-NÜBÜVVET, ikincisine NÜN-U ÜMMET dendir. Aralarındaki HEZİYET-İ ZÂT'a benzeyen VAV'a dahi medâr denilir.

MÜTEVÂZİN - ÜL - HAREKE'nin üçüncü harfi VAV'dır ki, HEZİYET-İ ÜMMET gibi bu da ümmetin mahsulü, olan velâyet harfidir. Birinci VAV; VAV-İ MÜSTA'LE, ikinci VAV; VAV-İ MU'TELE'dir. Aralarındaki ŞUÜNÂT-İ ZÂT'a benzeyen ELÎF-İ MÜSTERSİLE dahi medarıdır. Zira,

VELÂYET-İ KÜLLİYE-İ MUHAMMEDİYE'den VELÂYET-İ SUGRA'ya feyz ve bereketin gönderilişine sebep olan bu ELİF-İ MÜSTERSİLE, halk-ı azimden ibarettir.

MEVÂKİ-İN-NÜCÜM harflerinin üçüncü nevi MÜTEŞÂBÎH-ÜL-HAREKE'dir. Bunlar da üçer akabe üzerinedir. Birincisi: ELİF, BE, CİM muakkıbâtıdır (birbirini takip eden harfler). MEZÂHİR-ÜL-VÜCÛD olan ELİF harfinin bir çok neveleri vardır ki, adeden 10'a baliğ olur. Bunlar ELİF-İ-MÜŞTEREKE, ELİF-İ-İSTİGÂSE, ELİF-İ-NEDBE, ELİF-İ-MUTTASILA, ELİF-İ-MUNFASILA, ELİF-İ-MÜTEADDİYE... gibi bu muakkıbâtın evvelki akabesinin ikincisi ubûdiyet ve rübûbiyet tekâlifi ile mükellef olan BE harfidir ki, ELİF harfine istinad eder. BÂ, TÂ, SÂ gibi.

Beşeriyette esas, ubûdiyet ve rübûbiyet olmakla BE harfi ATÂ-Yİ SIFÂT'a urûc ederse sıfatların muhassalası (neticesi) olan KEF harfini gösterir. BE harfi insanın ya geçimi ile ilgili hareketidir veyahut diyanet cihetinden emir ve yasaklar gibi olan şeylerdir. BE harfi on misli urûc ederse KEF harfine vâsıl olur. KEF harfinin ubûdiyet ve rübûbiyet cihetleri ki, yirmişerden kırk eder. İki KEF bir araya gelirse MİM olur. MİM harfi yüzler basamağına urûc ederse TE'ye vâsıl olur ki, bu da TESHİK-İ RİSÂLET'tir. Kitabın bir tarafı beşeriyet, bir tarafı da melekûtiyettir. Beşeriyet, melekûtiyete urûc ederse o da onun kendi miratında görünür.

TE harfi, kitâb-ı-müseccel olan vücuttur. Bütün vücut, her üç ay on günde bir kerre tayeran eder, gider; yerine ATÂ-Yİ SIFÂT olan hafaza melâikelcri gelir ve ruh da bir

tafaftan tayeran eder. Kitâb-ül-ebrâr'ın a'lâ-yı illîyine tayeranı gibi. Diğer tafaftan tayeranın yerine kaim olmak için bedel-i mâ-yetehallel onun yerini doldurur. Ruh da bedel-i mâ-yetehallele hayat vererek vücut ile hem renk eder.

Bedel-i mâ-yetehallelin makamına kaim olan ruh ile vücut eksilmez, eski hâli üzere cereyan eder. Nitekim, bir havuza akan sular o havuzu doldurup aktığı gibi insanın vücudu da o veçhile hiç bir şey zayı etmeksizin varlığını devam ettirir ve bakan kimse daimî surette vücudunu yerinde görür.

KİTÂB-I-MÜSECCEL de iki nevidir: Biri KİTÂB- ÜL-EBRÂR, diğeri KİTÂB-ÜL-FÜCCÂR'dır. KİTÂB- ÜL-EBRÂR illîyinde (Cennet) 'dir. KİTÂB-ÜL-FÜCCÂR ise sicinde (Cehennem)'dir. Bunlarm ikisine de KİTÂB-I-MERKUM denilir. Yâni, değıştirici olan bedel-i mâ-yetehallelin serrâ ve darrâ (sevinç ve sıkıntı)'ya şumûlû vardır, hastalıklar ve sakatlıklar gibi. Tedaviye müracaatla hastalığın önünü almak ve devamını kesmek lâzımdır. Zira hastalık, sevinçte ve sıkıntıda kendi faaliyetini bırakmaz, korur.

Diğeri ATÂ-YI ESMÂ ile hâsıl olan bir MÎM'dir ki, buna MÎM-I-MÜSTERSİLE ve MÎM-ÜL-KİTÂB denilir. Bu da ATÂ-YI ESMÂ'nın icaplarındandır. ATÂ-YI ESMÂ olan YE'nin dört misli 40 eder ki, bu da ANÂSİR-I-ERBAA'ya verilmiş olan ATÂ-YI ESMÂ'nın sıfatıdır.

Üçüncüsü CİM'dir. Yalnız MEZÂHİR-ÜL-VÜCÜD olan

ELÎF'in hariçte olmayarak kendi nefsinde bölünmüş olan halleridir. Bunlar, ikilik yâni zâhir ve bâtın, âbidiyet ve mabûdiyet, hâlikîyet ve mahlûkiyet, eminlik ve korku, gaflet ve uyanıklık ve sair kendisinde bölünmüş olup hariçte eseri görülmeyen, MEZÂHİR-ÜL- VÜCÜD'un zahire çıkarmadığı, nefsiyle ilgili hallerinden ibarettir. Diğer de dışardan gelen tesirlerle o şeyde husûle gelen eserlerdir. Bu eser ve tesirler meydana gelmezse o şey zâtını muhafaza edemez; açlık ve susuzluk gibi. Zira, ELÎF'in vücudunun meydana çıkması, dışarıyla temasından hâsıl olan bir eseridir. Başkası ile konuşmada göz, kulak, el ve ayak gibi dış uzuvlardan bir başkasıyla iştigal eden hariçteki eserler ve tesirlerin tamamı o kabildendir. Dûvâl-i erbaa gibi. Dûvâl-i erbaa : Ukûd, nasb, işâret ve hutûtta ibarettir.

(Dûvâl: Tasma, kayış.

Ukûd : Akitler, bağlar.

Nasb : Tâyin.

İşâret : Bir şeyi kaş, göz, parmakla göstermek.

Hutût: Yazılar, çizgiler.)

Mevâkı-in-nücum harflerinin üçüncü nevi olan MÜTEŞÂBÎH-ÜL-HAREKE'nin birincisi: ELÎF, BE, CİM harfleri idi.

İkincisi : İlk üç harfi takip eden DAL, HE, VAV harfleridir ki, bunlar riyazi bakımdan 4, 5, 6 değerlerine dönüşürler. İlki, DAL inkılâbâtıdır. Hariçten olan hava, su, hararet ve toprak gibi.

İkinci inkılâb HE inkılâbâtıdır. Âmâ ve bâsîr, zulümât ve

nur, gölge ve güneşin sıcaklığı gibi.

Üçüncü inkılâb VAV inkılâbâtıdır. Hayatın eserleri olan hareket ve his gibi.

Birbirini takip eden harflerin üçüncü kısmı ZE, HA, TI harfleridir. Bunlardan ilki nüfûs-u-müessire ve müteessire'dir ki, nüfûs-u-seb'a'ya taksim olunur. İnsanda, görünüş bakımından hâkim olan bedendir. Emmâre, levvâme, mülhime, mutmaine, râdiye, mardiyе, safiye gibi.

İkincisi : FAZÂİL-ÜL-ETRÂF olan HA'dır. İnsanın göz, kulak, el, ayak gibi azalarının istidatları ve bunlardan zuhura gelen eserler gibi.

Üçüncüsü: TI harfidir. İlâhî teklifleri kabul eden tam bir istidat ile mücehhez sahsa ÜMMET-İ CÜZ'ÎYE-İ MÜŞAHHASA denilir ki bu da TI harfidir. Onlar basamağının son harfi olan TI harfine gelinceye kadar olan bu bölümler insanın kendi emri ve kendi efali ile ügilidir. Kur'ân'ın, 18/10 : «...Ve heyyi'lenâ min emrinâ reşedâ» yüce âyetinin buraya işareti vardır.

Yazılanlar özetlenecek olursa : Müteharrik: ya şibh-i-müteharriktir, bitkilerde ve ağaçlarda olan hareket-i ihtisasiye gibi. Yahut, insanla ilgili hallerdir ki, kevn ile müsademe ederek feyyâz-ı mutlakdan cereyan eden feyzlerin tesirlerini gösterir. **Bu da üç kısımdır.**

Birincisi : İlâhî hakikat âlemlerinden, insan hakikatının RAHMAN'dan FEYYÂZ-İ MUTLAK'a gelen nisbeti gibi.

İkincisi : FEYYÂZ-ı MUTLAK'tan kevnî hakikatlere gelen feyz ve ilâhî yardım gibi.

Üçüncüsü : HEZÎYET-İ ZÂT ve HAKAYIK-ı İNSANİYE'yi teşkil eden kevnî hakikat ve irfanla ilgili eserlerdir. Burası ilerleme makamı ve teklif dairesinin esasıdır. MEVÂKİ-İN-NÜCÜM'un sâkin olan nevi, hakikat veyahut müstakirredir. Gerek hakikat olsun gerekse müstakirre yani istikrar bulmuş olsun her ikisi de sakindir.

Hakikatteki sükûn, sükûn nev'idir. İnsan yazı yazmak için parmaklarıyla talim eder, yetiştikten sonra bu istidadı orada yerleşir, bu hakiki ve kazanılmış olandır ve sükûnet nevi ile kaimdir.

İnsanın kazandığı sanatın hakikati üzerine eklenen şeyler, bu neviden sakindir. Ama insanın hakikatine arız olan şeylerden bazıları ŞİBH-İ SÜKÛN gibi telâkki olunur. Bu da, kuvvetin bedende olan tasarrufu ve cereyanından ibarettir ki, sıcak, soğuk, açlık, susuzluk, korkaklık, yiğitlik, ilim ve edep, amel ve takva gibi olup bunlara SÜKÛN-U MÜSTAKIRRE de denilir. Unutma vaki olmadıkça, nevi ve sükûnet üzere mazide olan hâl, sakindir. Sâkin, öyle bir şeydir ki, kulun tasarrufunun sonudur, onun üzerine bir şey eklenemez. Hâl ve gelecek bunun aksinedir, çünkü istikrar yoktur.

Beşerle ilgili hakikat sâkindir, asla hareket yoktur. Zira, eziyet ve sakatlık olmadıkça senin parmaklarındaki istidat yok olmaz. Çocuklukta olan şey, zaman ilerleyip yaş geçse de o yine yerleşmiştir, bir ârıza meydana

gelmedikçe yok olmaz, unutma gibi. İşitme ve görmede yansıyan sesler ve görmeler bu nevidendir.

Mevâkı-in-nücûm hakkında kısa bir uyarıda bulunulması gerekli görülmüştür.

Mevâkı-in-nücûm, nücûmun vüruduna ve vukuuna hâlen ve fiilen mahal olursa, ona mevâkı' ve mevârid denilir. Hayat, ilim, kudret, iradet, kelâm, tekvin ve iksat, sübût sıfatlarından olduğu gibi **sıfât-ı selbiyeden** (kıdem, beka, vahdaniyet, muhâlefetün-lil-havâdis, kıyam binefsihî) de ma'kûsen mevkiler iltizam etmiş olur. Demek oluyor ki, insan her bir şeyin aslı ve esasıdır. İnsansız bir şey vücuda gelmez. Zira, kâinatın özü ve büyük kısmıdır.

İnsan, risalete münasebetiyle, KEMÂLÂT-I-MELEKÛTIYE'yi istihsal ve SEDENET-ÜL-ESMÂ olan KAF'dan nüzûl eden mevârid ve nücûmun mahal ve mevaki olduğundan mevaki nisbetinde mümtazdır.

NÜCÛM : Ya hissen vaki olur, ya aklen vaki olur. Bir manzaraya hissen bakmanın vukuu ve duyulan şeylere işitmenin vukuu ve diğerleri gibi.

Burada, **NÜCÛM** ya İlâhî bir varidattır; havass-ı selîme, haber-i sadık, akl-ı-selim gibi. Bunlar bir şey üzere hissen, haberen ve aklen vaki olduklarında, o şeyde fikren ve zihnen bir tasarruf husule getirdikte, o mevkie **MEVÂKİ-İN NÜCÛM** denilir. Kitap ve peygamberler, teklif ve tekellûf mevkilerinde vukuu muhakkak **MEVÂKİ-İN-NÜCÛM**'dandırlar. Bir milletin âdetleri ve insanın tabiatı da mevâkı-in-nücûm'dandır. Açlık ve tokluk, sıcak ve

soğuk, her şey ki, hayata uygun olur, onlar da mevâkı-in-nücûm'dan dır. Nücûm dahi o mevkiin gereğindendir. Yahut; mevâkı-in nücûm'nın hakiki mânâları, ilim ve hikmet mevkileridir ki, oraya âyetler, harfler ve sûreler vârid olur. İnsân-ı-kâmil dahi mevâkı-in-nücûm'dandır.

İnsân-ı-kâmil: İlâhî ve kevnî âlemleri bütünü veya bir kısmı ile üzerinde toplamış olan kimsedir.

İnsan : Her şeyin ve bütün mahlûkatın düzeni, ilmi ve kevnî hakikatleridir.

İnsan, kütüb-ü İlâhiye ve kütüb-ü kevnîyeyi câmi olan bir kitaptır ki, ruhu itibariyle muteber olursa ÜMM-ÜL-KİTÂB denilir. Kalbi itibariyle KİTÂB-ÜL-LEVH-ÜL-MAHFÜZ, nefsi itibariyle KİTÂB - ÜL-MAHV VES-SEBÂT denilir. Bu bir SUHUF-U-MER- FUA-İ-MUTAHHARA'dır ki, ona mutahharlardan tahâretiyle yaklaşmış olanlar dokunabilirler.

İlmî hakikatler, eğer hâline itibar edilmezse ona HURÛF-U-GAYBİYE denilir.

İlmî hakikatler, eğer hâli ile beraber itibar olunursa ona KELİMÂT-I-GAYBİYE denilir.

Varlık ile ilgili hakikatler bilâ ahvâl muteber olursa HARF-I VÜCÜDİYE denilir.

Varlık ile ilgili hakikatler eğer hâli ile beraber muteber olursa ona KELİMÂT-I-VÜCÜDİYE denilir.

Kelimât-ı-gaybiye ve vücdiye'den her birerleri faydalı olan her şey üzerine delâlet ederse SÛRE denilir.

Mevcûdât-ı-vücûdiye ve mevcûdât-ı gaybiye'nin
tafsili itibariyle FURKAN denilir.

Bunların tümüne KUR'ÂN tesmiye edilir.

Hakayık-ı-vücûdiye ve hakayık-ı-gaybiye tafsili itibariyle
insanda bunlar cemolduğu için insana da KUR'ÂN denilir.

(Bu yazılanlar TÂRİFÂT-I SEYDÎ'den alınmıştır.)

HURÛF-U MÜSTESRİKA VE MA YETEALLAK-U ALEYHÂ MİN MEVÂKİ-İN NÜCÛM HAKKINDA

BİRİNCİ BÖLÜM :

Nücûmun mevkilere vukuu sırasında hayâl! mânâlardan tilâl (tepeler, taş ve toprak yığınları) ve vihâd (uçurumlar, derin vâdiler) gibi tahayyül olunur, aşırı derecede hareket eden harfleri ve kelimeleri gerektiren âlemler zuhur eder ki, burada aklın, fikrin ve iktidarın sarfı son derecede mühim ve iktidar sınırının üstünde görünür.

Bu bölüm iki kısımdır. Birisi MÜSTEŞRİKAT-ÜL- HAYÂT, diğeri de MÜSTENBÎET-ÜL-HELÂK'tir. Gönderilen meleklerin ecnehaları (kanatları) ikişer, üçer, dörder olduğu gibi bunlarla gönderilen âyetler de kanatlara sahiptirler. CÂİLÜLMELÂİKETÎ RÛSÛLÜN ULÎ ECNEHATÎN MESNÂ VE SELÂSE VE RUBÂE. Bu dairenin hududu içinde tabi oldukları kanatların sahiplerinin bâzısının iki, bâzısının üç ve bâzılarının da dörder kanadı vardır.

İkişer kanatlı melekût-ül-arz olan kelimât-ı muhkemât'tan NUN, KAF, SAD gibi. Bunlar görünürde müfred ise de manen her biri Kur'ân'ı kapsamış olduklarından Kur'ân sûrelerinin 114'ünü hâmil olmuşlardır.

Ama, NUN'un kalemlle olan malûmatı, içine aldığı Kur'ân'ın nübüvvete ve âyetlerin ümmete mahsus olan ilimlerini gösterir ve yazar. Şöyle ki:

Birincisi : Kur'ân'ın, 68/1: «Nün velkalemi ve mâ

yesturûn» âyetindeki kalem ve kalemin hasûâtı olan satırlarla hareket eden NUN gibi.

İkincisi : Kur'ân, 50/1 : «Kaf velkur'ânîl mecîd» Şâm yüce Kur'ân ki, Mecîd levhinden KAF'ın göstermiş olduğu sıfat gibi.

Üçüncüsü: Kur'ân'ın 38/1: «Sâd velkur'âni zizzikri» yüce âyetidir ki, bu da «Zizzikr» kitap sahibidir. Yani KÜLLİYE-İ- MÜSTEVLİYE-İ- MUTASSADDİKA' nın hükmü altındadır.

Her üçü de SAD Mevâkı-in-nücûm'unu teşkil etmiş olan ÜMMET-İ-KÜLLİYE-İ-MÜŞAHHASA'dır. Bu yüce SAD kelimesi muhkem bir kitaba istinat ile o kerim kitabı kucaklamış ve her adımım ona uygun tatbik ederek onun tavır ve hareketlerini kendi üzerine almış ve, emirler ve yasaklarla mahkûm zatların hareketleri hususuna mutabık ve muvafık olarak Cenâh-ı mesnâ (ikişer kanat) ile hareket-i ulviyesi bulunan yüceltilmiş bir kelimedir. Bu kanatlılardan cenâh-ı mesnâ cihetleriyle hareket eden NUN, KAF, SAD'dır ki, bu kelimât-ı-muhkemelerin seyir ve hareketleri iki kanata tabi olup biri itikat diğeri ameldir.

İki kanatla devir ve seyahat ederek ulviyet ve süfliyet âlemini gösteren ve iki tarafında iki harfi hâmil olan tahsis edilmiş risaletin fazl-ı tekvinini gösteren HÂ-MİM sözü gibi.

Birincisi: Kur'ân'da, 40/1: «Hâ, Mim. Tenzîlülki- tâbi minalâhiraziziralîm» âyetindeki MİM, menzil-i kitap olan Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem'in risaleti ile, fazl-

ı tekvini olan HÂ risalet eserinden, iki sakilin vücutlarını ümmet içinde terk ettiğini ifade eder. Peygamberimiz: «İnnî terekütü fikümüssakaleyn» buyurmuşlardır. Ümmet içinde terk ettiği iki şeyden birisi risalet olan kitaptır. Diğeri de fazl-ı tekvinî olan HÂ'dır ki, bu da zürriyeti ve Ehlibeytidir. MİM'in HÂ'ya istinadı, Kur'ân'ın, 56/79: «Lâ yemessühü illelmutahherûn» yüce âyetinin medlulü nisbetindedir. Onları anlamak ve bilmek itikat ile büyük bir tefekküre muhtaçtır. Bu kelime Kur'ân'ın menzil-i vahiy ve keyfiyet-i beyanını gösterir.

İkincisi : Kur'ân'ın, 41/1: «Hâ, Mim. Tenzîlün minerrahmânirrahîm. Kitâbün fussilet âyâtühü kur'ânen arabîyyen likavmin ya'lemûn» âyetinde, RAHMÂNİRRAHİM'den iniş keyfiyetini anlatan, Allah'ın kitabı ve Peygamberin itretidir. Eğer bu ilim yeni bile olsa bunların anlattıkları yine Kur'ân-ı arabîdir. Başka bir kuruntuya kapılmasınlar, bu neşre mahsus bir ilimdir.

Feyyâz-ı-mutlak'ın âlem-i rahmattan kazandığı feyzi âleme neşrederek âlemde insana rücû eden hayat eserleri MATLABET-ÜL-ESMÂ'dır.

Üçüncüsü: Kur'ân'ın, 42/1 : «Hâ, Mim. Aym, Sın, Kaf. Kezâlike yûhî ileyke ve illellezîne min kablikellâhül' azîzülhakîm.» İşbu Şûrâ sûresi, KAF müfret kelimesinin en üst ufkudur. KAF kelimesinin mesned ve manzarası ile kevnî hakikatlerin hayat ve işeleri hususunu ve nereden gelip nereye gittiklerini gösterir.

Dördüncüsü : Kur'ân'ın, 43/1 : «Hâ, Mîm.

Velkitâbilmübîn, innâ cealnâhü kur'ânen arabîyyen lealleküm ta'kılûn.» âyetinde; «Biz bu Kur'ân'ı arabca olarak aklı olan kimselerin idrâk edeceği derecede inzal ve irsal buyurduk.» Bu, büyük bir hakikat meşalesidir ki, bunun nuru güneşin nurundan doksan dokuz derece daha ziyadedir. Güneş, ancak yansıdığı eşyayı gösterir, perdenin arkasını gösteremez. Kur'ân ehli, perdelerin ötesinden bâzı bilgilerin görölmesine bu Kur'ân'ın nuru ile muvaffak olur. Nitekim, bu hal murakabe ehlinin malûmudur. Hiç bir nebi ve velî, Kur'ân'ın nuru haricinde bir şey göremez. İnsanın göz ile görmesinin sonu vardır. Lâkin, Kur'ân nurunun sonu yoktur. İnsanın gözü ve görüşü: Kur'ân'ın 67/4: «Yenkalib ileykelba- sarû hâsien ve hüve hasîr» âyeti kabilinden kalır..

Beşincisi: Kur'ân'ın 44/1 : «Hâ, Mîm. Velkitâbil- mübîn. Innâ enzelnâhü îlâyletin mübâreketin innâ künnâ münzirîn.» şerefli âyeti. Bu Kur'ân'ın hükmü, Ehlibeyt ve kitaptan beşinci tabakada fikren ve ilmen feyz alınacak insanın hayatında hâkimdir. Kur'ân onu hükmü dairesine alır. Bu hükmün icrasına din bakımından mecbur tutulan, emr bilma'ruf ve nehy anilmünker (şeriatın emirlerini ve yasaklarını halka bildirme) ile mükellef olup da mübin ve maruf olan emri inkâr ederek ona uyulmasını yasaklayan künsenin, kitâb-ı mübîne mâkûsen hareketini MİM, HÂ gösterir. Hayatının bu mübarek gecesi müddetinde insana emir ve yasak ile mübin bir kitaptan elde edilen bilginin sonucu MÎM, HÂ manzarasından müşahade olunur.

Altıncısı: Kur'ân'ın, 45/1 : «Hâ, Mîm. Tenzîlülki- tâbi minallâhirâzîlhakîm.» âyetinde azîz ve hâkim sıfatı ile muttasıf olan Cenâb-ı Hakk'tan nâzil olan kitabın bu HA, MÎM kelimeleri, emrolunan o şey ile âmil olurlar.

Yedincisi : Kur'ân'ın, 46/1 : «Hâ, Mîm. Tenzîlilki- tâbi minallâhil'azîlhakîm. Mâ halaknessemâvâtî vel'arda...» âyetiyle göklerde ve yerde isimlerin tasarrufu keyfiyeti ile insana olan dayanağı ve yardımı ve, Azîz- il-hakîm olan rabdan nâzil olan kitabın insana yönelik olarak zuhura gelen belge mahiyetindeki âyetleri ve kevnî hakikatleri MÎM, HÂ'dan nurlanır ve feyizlenirler.

Bu bildirilenler KAF ve NUN menbaından cereyan eden mukaddes bir feyzin görünen eserleridir. Kalemin NÜN'a ve kitabete taalluku MÎM-İ RÎSÂLET'in HÂ'ya taalluku gibidir. Bu taalluktan kitap ve nübüvvet mübelliğ-i aksâya müsterşittir. Kezalik MÎM'in de HÂ'ya taalluku, melekût-ül-insan'ın nefs-i feyyâz-ı-mukayyede taalluku ve nisbeti gibidir. Kur'ân'ın, 9/128 : «Lekad câeküm resûlün min enfûsiküm..» (And olsun size içinizden, sizden öyle bir peygamber gelmiştir ki...) âyetindeki taalluku gibi. Bütün âlemin ruhundan bir resul göndermiştir.

Medâr-ı nübüvvet olan NÜN kelimesi NÜN VEL KALEM risâlet ve nübüvvet ilminin, KAF Feyyâz-ı mukayyedinden SAD'a cereyan eden feyzin mezâhir ve müşahidinden görülen asâr-ı kalem yâni enbiyaların ilimleri, bütün yaratılmışlara şemsin ziyasının etrafa tesiri gibidir. Nübüvvet eseri ve risalet ilminin aksetmesiyle hâsıl olan

feyzin kuşatma ve yayılması HÂ – MÎM fazl-ı tekvininin risalete dayanması gibidir. Görünüş bakımından devamlı ve yaygındır, mânâ bakımından ise sebeplerin tenevvüü adedinceidir. Hiç bir .zaman dünyanın işi nübüvvet ve risaletsiz kemale erişmez. Kalem ve kitabet, ümmet ve mülete lâzımdır. Kitaptan murad, kalem ve hesaptır. Nutuktan murat, lisan ve beyandır. Peygamberin fazl-ı-melekûtisi KİTAP ve fazl-ı-tekvinisi SÜNNET'tir. Sünnet, şeriat dairesini genişletmektir. Kitap, doğruluğu şüphe götürmeyecek kadar kesinliği olan ameldir ki, tevilsiz ve tabirsiz namaz ve oruç gibi. Sünnetin tevili müctehitlerin içtihadı nisbetinde genişliğe sahiptir.

İçtihadı muktedir olmayan kimseler için yaşlı ve iktidar sahibi bir âlime iktida etmek lâzımdır. Böyle bir zatı bularak yalnız taklitte kalmamalıdır. Zira, şüphe duyan bir kişinin şüpheye düşürülmüş olmasıyla his edilen malûmat sarsılır. Bir kimse o derece kuvvetli bilgi peyda etmelidir ki, her ne taraftan olursa olsun şüpheyi gerektirecek hususları tamamiyle red ve izale ederek onu akla yakın ve mantıkî bir surette karşılayabilmelidir. Hak ve hakikati talip olanların vicdanlarını inandıracak derecede tatmin etmek ve bütün şüphelerini kökünden kaldırıp yok etmek VECİZE-TÜL-HURÜF'u bilmekle mümkündür. İşte bu ilme vakıf olan zatlardır ki, bunlar, müşkülli ve zorlukları çözüp hal etmek sıfatıyla bir şeref ve ayrıcalığa sahip olmuşlardır.

Müşahasâtın görünüşü iki yerden zuhura gelir :

Birinci görünüşe BÂB-I EVVEL denilir ki, Şûra sûresinin

iptidasındaki HÂ, MÎM. AYIN, SÎN, KAF âlemlerini toplamış olan İlâhî âlemlerdendir. Zira, feyyâz-ı mukayyed olan KAF, ancak feyzine vasıta olacak

SÎN Melekûtiyet-ül-insan'da AYIN nüfûs-u-küllîye'nin MÎM risalet ve HÂ fazl-ı tekvin! ile zuhur ve intişarına sebep olan kısmı ve esbâb-ı âdiyesidir.

İkinci görünüşe de BÂB-I SÂNİ denilir ki, Meryem sûresinin iptidasındaki KÂF, HÂ, YÂ, AYIN, SÂD yüce birleşik sözündeki SAD, SÂD sûresindeki Kur'ân'ın, 38/1 : «Sâd velkur'âni zizzikri.» kerim âyetindeki SAD müfred sözünün ufk-u a'lâsı yâni ruh makamının son mertebesidir. Ancak, Meryem sûresinin başlangıcındaki SAD kelimesi, görüldüğü yere ve mânâlara istidadı dolayısıyla ve bilgisi dairesinde kitapla amel ve varlık âleminde ÜMMET-İ-KÜLLİYE-İ MÜŞAHHASA'ya tabi olarak ve uyarak, ulviyet âleminde MELEKÛTIYET-ÜL-A'LÂ olan kitab-ı münirin nuru ile münevver olmak ve bir libas iktisa etmek yâni bir elbise giymek-tir. Bu libas iki türlüdür. Birisi diyanet libasıdır ki, Kur'ân'ın, 6/9 : «...ve lelebesnâ aleyhim mâ yelbisûne.» yüce âyetindeki libas gibi. Diğer vücut libasıdır ki, Hazreti Meryem'den İsâ (aleyhisselâm)'ın giydiği vücut yahut ilâh! yardım ile yavaş yavaş intizam bulup meydana gelen vücut gibi.

İlâhî isimler CELÂL ve CEMÂL dairelerini teşkil ettiği gibi bu HURÛF-U MÜTEŞABİHAT dahi mânâ ve hakikatte iki guruba bölünmüştür. Bunlardan her biri HAZERÂT-I HAMS'dan yaratılış âleminde bir makam ve üstünlük kazanmak suretiyle varlığını göstermişlerdir.

Bir gurup KÂF, HÂ, YÂ, AYIN, SÂD diğer bir gurup HÂ, MÎM, AYIN, SÎN, KAF'dır. Birinci gurup HAZERÂT-ÜL-HAMS'de ATÂ-YI SIFÂT'dan başlayarak ÜMMET-İ KÜLLİYE-İ MÜŞAHHASA'da son bulmuştur. Diğer HAZERÂT-ÜL HAMS'dan FAZL-T TEKVÎNÎ ile FEYYÂZ-İ MUKAYYED'de nihayet bulmuştur. Yâni, birisi Allah ile kulun arasında olan makamlar ve menzillerde kulun yalvarış ve ibadetleriyle sona ermiştir ki, ubûdiyet ve rübûbiyet bâbıdır. Diğer o makamlara bahşolunan İlâhî faziletlerdir ki, her bir makama vardıkça o fazl ile nitelenip FEYYÂZ-İ MUKAYYED'e ve A'LÂY-İ İLLÎYİN (Âhiret âlemi)'e ulaşır ve hayır sahiplerinin, dindar ve doğruların minberlerinde görünür.

Hurûf-u müteşâbihât, kelimât-ı vecizeden her surette görünür; kelime-tül-insaniyet'ten âdeme müşabih olan ELİF gibi. Bâzısı da kitabın idrâk ve fehmine benzeyen LÂM gibidir. LÂM'ın mânâsı VECİZE-TÜL HURÛF'da zikrolunmuştur. LÂM harfi, ELİF, LÂM, MÎM yüce kelimesinde olduğu gibi ortada bulunduğu zaman MÎM harfi gibi MELEKÜTİYET-İ ULVİYE'yi kazanmış olur. Bunlar ELİF, LÂM, MÎM suretinde görünür, ancak her birinin BAKARA SÛRESİ kadar tafsilâtı vardır.

Büyük bir mânâyı yüklenmiş olan, gayetle ulvî ve onun hizasında ona benzer bir kelime de bulunmadığından Kur'ân'ın önce yücelikler cihetinden başlanılan ve kimsenin eli ermeyen, hayal ve fikrine sığmayan ELİF, LÂM, MÎM âyetlerinin kudsiyeti olan kelimeleri gibi, ÂL-İ İMRÂN sûresinde olan ELİF, LÂM, MÎM'de bu kelime

aynı ona benzerse de her bir harf müstakil bir mânâyâ delâlet ettiğinden bunların aralarında büyük farklar vardır ki, biri diğerinin aynı olması imkân dairesinden hariçtir.

Ondan sonra gelen ELÎF, LÂM, MÎM'ler dahi yine bu kabilden olarak hiç bir ELÎF öbür ELIF'in aynı değildir. Gerek ELÎF, LÂM, MÎM, SÂD'da olsun ve gerek ELIF, LÂM, MÎM, RÂ'da olsun hiç biri, insanlar, hayvanlar, ağaçlar ve bitkilerde olduğu gibi, diğerinin aynı değildir. Bir kimse bu HURÛF-U MÜTEŞABİHÂT'ı birbirinin aynı olarak düşünürse münhasır bir fikre tabi olmuş olur. Cenâb-ı Hakk her ne yaratırsa yaratsm bir mahlûkun diğerinin aynı olması, Allah'ın âdetine uymaz. Diğer harfler de bu kanuna tabidir.

MÜSTEVLİYET-ÜL MUTASADDIKA olan ZÂLİKE'deki ZEL harfi, kitâb-ül eşya olan LÂM ile ATÂ-YI SIFÂT minberinden görünür. Birinci kısmın menâtık-ıs süveri de ELÎF, LÂM, MÎM, SÂD'dır. Burada ÜMMET-İ KÜLLİYE-İ MÜŞAHHASA nübüvvetle muadil ve her ikisi de kitap ile mahkûm bir MEZÂHİR-İ VÜCUD ki ELÎF'e müstenittir. Bu MEZÂHİR-İ VÜCUD'un elbette şuhudu için bir minberde müşahade olunması iktiza eder.

Risalet ve nübüvvet kısmında olan MEZÂHİR-İ VÜCUD, ÜMMET-İ KÜLLİYE-İ MÜŞAHHASA'dan talep olunur, oradan zuhura gelir. Aşağıda gösterilen altı sûrenin menâtık-ı süveri ELÎF, LÂM, MÎM, SÂD'dır ki, A'raf sûresini teşkil eder. MEZÂHİR-ÜL VÜCÛD'un risalete taalluk ve teaküsü ile zuhura gelen vahiy nurları ve

Kur'ân âyetleri iki nevidir. Birincisi ELÎF, LÂM, MÎM, SÂD, ikincisi ise ELÎF, LÂM, MÎM, RÂ'dır.

1— Kur'ân 2/1 : «Elif, Lâm, Mîm. Zâlikelkitâbü lâ reybe fîhi...» His ile ve akıl ile ZÂLÎKE'nin anıldığı BAKARA sûresi gibi. Manevî duyguya itaat etmeleri

zorunludur. Meselâ: Vücutta meydana gelen arızalar gibi.

Ey mağrur insan! Bir gün olur ki, bu dünya bütün havayı emer, ne su kahr ne bir şey! Sen de yok olup gidersin. Dünya denge bulsun ki, o zaman gözün görsün.

2— Kur'ân 3/1 : «Elif, Lâm, Mîm. Allahü lâ ilâhe illâ hu...» MEZÂHÎR-ÜL VÜCÛD'un hayat ve ezeli ve ebedilik ile tevhidinin teeclisini gösterir.

3— Kur'ân 29/1 : «Elif, Lâm, Mîm. Ehasibennâsü en yütrekû en yekulû âmennâ ve hüm lâ yüftenûn..» ve Kur'ân 75/3G: «Eyahsebül'insânü en yütreke süden.» İnsanlar ibadet ve uğraşıp çalışmalarla, maarif, sanayi ve malûmat ile iptilâya mazhar olmadıkça kendi başını boş bırakırlar mı zannederler? Risalet ve kitap ile bu vahyin MEZÂHÎR-ÜL VÜCÛD'tan iman ile hafâda yâni gizlilikte ve amelinin zuhurda ispat ve irâdını isterler.

4— Kur'ân 30/1 : «Elif, Lâm, Mîm. Gulibetirrûm.» Gerek galip ve gerek mağlûp olacaklarının emarelerini gösterir, sonra Allah'ın sonsuz yardımına ve saadetine ulaşmasıyla o günde MEZÂHÎR-ÜL VÜCÛD müminlerin tasarruf minberlerinden ferah ve felâhı müşahede olunacaktır.

5— Kur'ân 31/1 : «Elif, Lâm, Mîm. Tilke âyâtülkitâbilhakîm.» Varlığın ahvaline, âlemin karışıklığına ve teşvik edenlerin, akılları ve kalbleri izaç eder derecede yalanlar icad ve halkı İslâm üzerine nefret ettirerek zahmetlere ve iptilâlara duçar edecekleri bu hakikatin keyfiyetinin zamanı müşahede olunacaktır.

6— Kur'ân 31/1 : «Elif, Lâm, Mîm. Tenzîlülkitâbi lâ reybe fîhi min rabbil'âlemîn.» Bizim kitabımız halka rahmettir. Halk içinde adaleti izhar eder bir nur olılığıma şüphe yoktur. Âlemin Rabbisinden âlemin ıslâhı için nüzul eden bir nevi adi ve insafı tebliğ eden kelimelerdir. Bu anılanlar KEVNÜNİYET-İ MUKAYYEDE' den Elif, Lâm, Mîm, Sâd, MENÂTIK-IS SÜVER'inin müessiratını göstermiş oldu.

KEVNÜNİYET-İ MUTLAKA, Elif, Lâm, Mîm, Râ MENÂTIK-IS SÜVER'inden rüyet olunan sûrelerdir.

VECİZET-ÜL HURÜF'un Mezâhir-i vücûda makûsu olan akıl ve kitap gibi şeyler, mükevveni olan RI harfine müstenit ve oradan zuhura gelmekte olan akıl, tedbir, tasarruf ile marifet, Elif, Lâm, Mîm, Râ MENÂTIK-IS SÜVER'isinden teaküs ve tecelli ederler, RA'D sûresini teşkil eden hakikatler gibi.

Elif, Lâm, Mîm, Râ'daki MENÂTIK-IS SÜVER, ümmet-i davet ve MÜSTEŞRÎKAT-ÜL HAYAT olan bütün yaratılmış olanlar KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDÎYE ve MÜSTEVLİYET-ÜL MUTASADDIKA'nın ihatası altında olup bu da varlıkta MENÂBÎR-İ VÜCÜD' tan görülür. Bütün eşya gibi.

VECİZE-ÜL HURÜF'tan MEZÂHİR-ÜL VÜCÜD olan ELÎF harfinin risalet ve kitapla gönderilen ve yaratılmış olanlarla ilgili kısmı altıdır :

1— Kur'ân 10/1 : «Elif, Lâm, Râ. Tilke âyâtülkitâbilhakîm.» Varlık âlemine inen kitap MEZÂHİR-ÜL VÜCÜD'un hariçteki vücudunu tamamlar. Hakîm olan kitabın âyetleridir ki, hükmü nâfizdir.

2— Kur'ân 11/1 : «Elif, Lam, Râ. Kitabün uhkimet ayâtühü sümme fussilet min ledün hakimmin habîr.» Yine varlık âlemine inen kitap evvelâ dine bağlı olanları hayatlarında iken hükme bağlayan âyetlerdir. Hakim ve Habîr olan Allah sizin âhiretinizi rahmet ve inayetiyle tafsil ve tayin ederek bunu ilâhî katmdan haber verir. Bu fasıl, hitab (söyleyiş) ile itâb (azarlama, paylama) menzillerini içine alır.

3— Kur'ân 12/1 : «Elif, Lâm, Râ. Tilke âyâtülkitâbilmübîn.» Bu da yine varlık âlemine inen kitap, MEZÂHİR-ÜL VÜCÜD'un hariçteki vücudunun ıslâhını apaçık bildiren kitabın âyetlerindendir.

4— Kur'ân 14/1 : «Elif, Lâm, Râ. Kitâbün enzelnâliü ileyke lituhricennâse minezzulümâtî ilennuri...» MEZÂHİR-ÜL VÜCÜD'un hariçteki vücudunu ıslâh ile insanların sırat-ı müstakıym üzre olması, ahlâk ve efalini cehaletten ilme ve zulümâttan nura çıkarması için inen kitap, Kur'ân'dır.

5— Kur'ân 15/1 : «Elif, Lâm, Râ. Tilke âyâtülkitâbi ve Kur'ânin mübîn.» Varlık âlemine inen kitâb MEZÂHİR-ÜL

VÜCÛD'ını vücud-u haricisini tenvir ve ikmâl eden kitap, Kur'ân'ı mübinin âyât-ı beyyinatındandır.

6— Kur'ân 13/1 : «Elif, Lâm, Râ. Tilke âyâtülkitâbi vellezî ünzile ileyke min rabbikelhakku ve lâkinne ekserennâsi lâ yû'minûn.» Risalette dayanan varlık, MEZÂHÎR-ÜL VÜCÛD'un yüce bir kitabıdır ki, yaşayış hayatının ruhu ve zatî menfaatlerin bir üstünlüğüdür. Hak bir kitaptır, ancak bir çok insanın menfaat elde etmeye ve ruhunun terbiye ve güzel geleceğini temine istidatları kâfi değildir. MİM ile RI harfleri ki, risaletle kendi vücudu ve varlığı insanların muvazenesindeki noksanından ileri gelmektedir. Zira, risaletle kendi yaratılmış vücudu, beşerde müsavi ise de hakikat ve hikmette risalet gayet yücedir, buna el ulaşamaz.

Bu RI harfi yâni KEVNÛNİYET-İ ÜMMET, ÜMMET-İ İCÂBET değil ÜMMET-İ DÂVET'ten ibarettir. Dünyanın her neresinde olursa olsun herkes gönderilmiş olan o peygamberin ümmetidir. Bunlardan iman edene ÜMMET-İ İCÂBET, etmeyene ÜMMET-İ DÂVET denilir. Elif, Lâm, Mîm, Sâd'a taalluk eden ümmet yâni ÜMMET-İ KÜLLÎYE-İ MÜŞAHHASA'ya ÜMMET-İ İCÂBET ve Elif, Lâm, Mîm, Râ'ya taalluk eden ve RI MENÂTIK-IS SÜVER'inden zuhura gelerek kâinatta bulunan bütün insanlara ÜMMET-İ DÂVET denilir.

VECİZET-ÜL HURÛF ALÂ MENÂTIK-IS SÜVER'den TI ismine yâni ÜMMET-İ CÜZ'ÎYE-İ MÜŞAH-HASA'ya gelen

feyz ve tekâlif yalnız SÎN yâni KEMALÂT-İ MELEKÜTÎYET-ÜL-BEŞERİYE ile vârid olur. «Nemi» sûresindeki «Tâ, Sîn», yahut ÜMMET-İ CÜZ'İYE-İ MÜŞAHHASA, MELEKÜTÎYET-ÜL İNSAN (Sin) ile MÎM'e müstenit olur. BESMELE'deki SÎN'in MÎM'e istinadı gibi. «Tâ, Sîn, Mîm» Şuara ve Kasas sûrelerini teşkil eden bu iki sûre ÜMMET-İ CÜZ'İYE-İ MÜŞAHHASA'ya, ŞUÜNÂT-İ İLMİYE veya ŞUÜNÂT-İ ZÂT ile müstenittir. Tâhâ sûresindeki Tâ ise milk, melekût, nâsut, lâhut ve ceberût gibi HAZERÂT-ÜL HAMS'e müstenittir. Risaleti hazırlayan bu sûre Hazreti Muhammed'e (sallallâhü aleyhi ve sellem) mahsus bir makamdır. Bunu kimse çekemez ve kaldıramaz. Burada HAZERÂT-ÜL HAMS'e müstenit olur. «Tâ, Hâ» şanı yüce söz gibi; burada Kur'ân'ın inişini aksetme suretiyle göstermiştir. Yâni peygambere gelen bu kitabı ve bu ahkâm-ı cüz'iyeyi: «Tâ, Hâ. Mâ enzelnâ aleykelkur'âne litesşkâ. İllâ tezkireten limen yahşâ.» (Ey Muhammedi Kur'ân sana sıkıntı vermek ve ağır yük olmak için inmedi. Ancak Kur'ân'ın inişi Allah'ını bilen ve peygamberine iman ederek korkan kerim zatlara tezkere ve onlara ma'kûs ve menzildir, kendilerine gereği gibi uygulanacak olan kanmı olur.)

ÜMMET-İ CÜZ'İYE-İ MÜŞAHHASA üç menzilini tamamlayarak ATÂ-Yİ ESMÂ ile ikmal olundu. Kur'ân, 6/160 : «Men câe bilhaseneti felehü aşrû emsâlihâ...» (Kim ortaya bir iyilik koyarsa ona on katı verilir.)

«Tâ, Hâ» ÜMMET-İ CÜZ'İYE'sini ihata eden HAZERÂT-ÜL HAMS'in ŞUÜNÂT-İ İLMİYE ile mülebbes kitaba istinadı,

aynı bu mecmuaya benzer şekilde; HAZERÂT-ÜL HAMS ve, aynı ümmetin menzil-i Kur'ân olan kalblerine nübüvvet mukabilinde korku, amel ve takva ile Muhammediyet aynasından yansıyan vahiy nurları, birer birer bütün ümmet ferdlerinin kalblerini aydınlatmıştır. Bu nurun ismine İslâmiyet ve bu tecellimin ismine tecelli-i vahiy ve ilka-i ruh denilir. Kur'ân'ın 40/15 : «...Yülkîhurrûhe min emrihî alâ men yeşâu min ibâdihî liyünzire yevmettelâk.» (Kavuşma gününü ihtar etmek için kullarından dilediğine emriyle vahiy indirir.) âyeti bu kabildendir.

ÜMMET-İ CÜZ'İYE'nin nübüvvete ve risalete istinadı iki türlüdür. Biri, ümmete mütenazır olan «Hâ, Mîm, Ayın, Sın, Kaf» ilâhî âlemlerden HAZERÂT-ÜL HAMS vc diğeri, «Kâf, Hâ, Yâ, Ayın, Sâd»dır. Bunların her ikisi mescid-i ubûdiyete aşr-ı emsaliyle geldiğinden aşr-ı emsaliyle mukabele olundu. Melekût-ül insan ATÂ-Yİ ESMÂ'dan tezahür ederek «Yâ, Sîn» sözü ilâhî vahiy ile zuhur âleminde tecelli etti. Varlık âlemlerinden bütün yaratılmışlar insan üzerine hücum ederek insanı bulmak ve insana ulaşmak isterler. «Tâ, Sîn, Mîm» yüce lâfzı gibi. Burada ÜMMET-İ CÜZ'İYE'nin ve MELEKÛT-ÜL İNSAN olan SÎN harfinin revnak ve kucaklaşması gibi. Onun için «Tâ, Sîn» sûresinde his edilmeyen bir nübüvvet vardır ki, o da KEMÂLÂT-İ İNSÂNİYET'teki SÎN harfinin NÛN harfine olan ilişkisi gibidir. Bu kabilden olarak, Kur'ân 27/30 : «Înnehü min Süleymâne...» ÜMMET-İ CÜZ'İYE-İ MÜŞAHHASA'dan «Ve innehü bismillâhirrahmânirrahîm.»

MELEKÜT-ÜL İNSAN olan NÜN'dan ibarettir.

«Hâ, Mîm, Aym, Sîn, Kaf» daki HÂ'nın aşr-ı emsali yoktur. HÂ aşerat (on sayıları)'tan değil, ahad (Birden dokuza kadar olan sayılar)'dandır. Burada şekiller yoktur, FAZL-İ TEKVÎNÎ'dir. Mükevveni (meydana getirilmiş, yaratılmış) ile muteberdir.

Âleme rahmet olarak gönderilen Hazreti Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem)'in eşyadaki gönderiliş eserleri meşhud, mâkul, mürettep ve muvakkattir. Yâni, zamanda, mekânda veya ahlâk ve ahvalinde görülen eserler ya sûnenin başlarında masdar olarak gelir «îzâ» sözü gibi yahut kelime-i hususiyeyi aydınlatır «îzâ vekabe», «îzâ hasede» gibi. Gönderiliş eserleri ya idrâk yüceliklerinden his olunur veyahut dünya âleminden akıl erdirilerek anlaşılır. İdrâk yüceliklerinden his olunan ya SEMÂ-İ ALÂ'dan yahut SEMÂ-İ D'ÜNYA'dandır. SEMÂ-İ ALÂ'dan olan yeri gelince bildirücektir.

SEMÂ-İ ALÂ, akıl ve tayinle, his ve idrâkle beşer anlayışının dışındadır. Bu SEMÂ şânı yüce Kur'ân'ı dördüncü ve beşinci harflerine taalluk eder.

«îzâ», NÜFÛS-U KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDÎYE nin AVÂLİM-İ KEVNÎYE'ye irsaliyle teşahhusâtına ail olan kelimelerin beyanı bâbmdadır.

«îzâ» kelimesinin KÜLLÎYE-İ MÜSTEVLİYET-ÜL MUTASADDIKA'sı birçok nevilere ayrılmış olur, ya MEZÂHİR-ÜL VUCÛD'a dayanmakla müşahhasan (açıkça) eşyayı tenvir eder veyahut müstenbien yâni duyulup

iştilerek eşyayı istiab eder.

Hayat akışı ya gökyüzünden gelir; Kur'ân'ın 84/1 : «İzessemâünşakkat.» âyetinde olduğu gibi yâni NÜFÜS-U KÜLLİYE-İ MUHAMMEDÎYE'nin yeryüzüne yansıyarak aydınlatması ile sema münşak olur yâni yarıılır. İçtima-i ümmet de bir nübüvvet makammdadır. KÜLLÎYE-İ MÜSTEVLİYET-ÜL MUTASADDIKA olan «Zâlîke»deki ZEL harfi ile «Tilke»deki TE harfi TESHÎK-İ UNSURÎ ile şekil ve görünüş bakımından bütün âlemi vücutta tutan ve in'ikâsı görünen bir rahmetin ahz ve tenviridir. Âleme rahmet olan bir peygamberin vücudu ile zerrât-ı cihan aydınlanarak gönderildiği âlemin mahlûkatına nurlarını gösterir. Zira, MEZÂHÎR-ÜL VÜCÜD'un inşikakı sübut âleminden vücut âlemine vâsıl olmak talebindedir veyahut arzdan cereyan eder, Kur'ân'ın, 100/9 : «...İzâ bu'sire mâ filkubûr», Kur'ân'ın, 99/1 : «İzâ zülziletil ardu zilzâlehâ», Kur'ân'nı, 56/1 : «İzâ vakaatilvâkıa» âyetleri gibi; bu kelimelerdeki cereyan MÜSTENBÎET-ÜL HAYAT'tır, MÜSTEŞRÎKAT- ÜL HAYAT değildir.

Bazı kere de yeryüzünün yarüması şeklini gösterir. Ziraat mevsimi geldiğinde Kur'ân'ın, 82/1 : «İzessemâünfetaret.» âyetinde bildirildiği gibi. Sökme ve yok etme şekli ile Kur'ân'da, 81/11 : «Ve izessemâü küşitet.» denilmiştir ki, rençberlerin âletlerle yeryüzünün toprağını nadas etmek ve altını üstüne çevirmek zamanını gösterir.

Kur'ân'ın, 77/9 : «Ve izessemâü fûricet» âyetiyle, yeryüzünde suların cereyanı ile toprakta açılan aralıkların

rençberlere, mühim ve elzem olan bir nevi su deposu vazifesi gördüğü beyan edilmiştir.

Zü ecniha'dan yâni kanatlılardan iki kanat ile seyir ve hareket eden HAYAT-İ MEC'ÜLE-İ MÜSTEŞRİKA'nın bir kana,dı, Kur'ân'ın, 84/1,2 : «İzesse mâünşakkat. Ve ezinet lirabbihâ ve hukkat.» İkinci kanadı, aynı sûrenin 3,4 âyetleri: «Ve izel'ardu müddet. Ve elkat mâ fihâ ve tehallet.» yüce kelimeleridir.

Kanatlılardan dört kanat ile seyir, hareket ve kemâlât istihsal eden HAYAT-İ MEC'ÜLE-İ MÜSTEŞRİKA'nın dört kanadından

birincisi, Kur'ân, 82/1 : «İzesse mâünfetaret.»

İkincisi, Kur'ân 82/2 : «Ve izelkevâkibünteseret.»

Üçüncüsü, Kur'ân 82/3 : «Ve izelbihârü fücciret.»

Dördüncüsü, Kur'ân 82/4 : «Ve izel kubûrû bu'siret.»
dir.

Buradaki «kubûr» MÜSTEHLİKET-ÜL HELÂK değildir, MÜSTEŞRİKAT-ÜL HA YAT'tır. Yâni, tohumları toprağın terbiyesine (besleyip büyütme) vermek için nadas olunan tarlalar gibi. Yine, Kur'ân'ın 110/1 : «İzâ câe nasruilâhi...» âyetindeki nusret de MÜSTEŞRİKAT-ÜL, HAYAT'tır. Bu MÜSTEŞRİK AT-ÜL HAYAT fethi tevlit eder.

Kur'ân'ın 95/1,2 : «Vettîni vezzeytûni. Ve Tûri sînîne.» âyetleri, bu üç kanat ile vücut âlemine tayeran eden bir şeyin hayatının başından sonuna kadar tasavvur olunan taakkulât ve taayyünattan ibarettir ki, Cenâb-ı Hakk'ın

HAYY isminden tam olarak feyz alması için MÜSTEŞRİKAT-ÜL HAYÂT'ın ŞEY'İYET-İS SÜBÛT'tan tecerrüt ederek ŞEY'İYET-İL VÜCÛD'a ulaşmasıdır. Burada madde veya fikir yok olmuştur. Burası tefekkür ve tasavvura sığmaz, burası taakkul (akıl erdirme) ve taayyün (meydana çıkma) ile tabir olunur âlemlerdir.

«Tîn» bir âlemdir ki, kendisinin görünüp meydana çıkması için bir işaret düşünülemez. Çekirdeğin meydana gelmesine çiçek işaret olduğu gibi. Bunun işareti ise gökyüzünün birbirine komşu yıldızları gibi, kabuğu içerisinde hesapsız görünen maddelere sahip olmasıdır. O taakkulât, kabuk içinde çekirdeklerin mevcudiyetidir. Gökyüzünde yıldızların birbirine komşuluğu gibi onların da birbirine komşu bulunması taayyünattır. Bunun şey'iyeti bitişik ve ayrı olmadığından, taakkulâtı isimler ve istenilen şeyde taayyünat kabilindendir. Akıl sahibinin dışında, böyle bir şeyi düşünüp de olmaz demeklik, oraya kadar kendi akıl ve ilminin yansımadığı hükmünü gerektirir. Burası İlâhî âlemlerden çok yüce bir âlemdir. Fakat, «Zeytûn»un lâhût âlemine inişi için kanatlılardan MÜSTEŞRİKAT-ÜL HAYAT'ın ikinci derecede bir âleme inişi, oradaki taakkulât ve taayyünat, habl-i metin-i âmâl (İslâm dinini dilemek) ile yaradılış âlemine inmekten ibarettir. Kur'ân'ın 85/20 : «Vallâhü min verâihim muhiyt» âyeti bu kabildendir.

Senin ve benim fikrimizle buralarını düşünmemiz lüzumsuzdur. Ama, bunun tabirlerini böyle muğlâk tabirlerle niçin bildirdiğimizin sebebi okuyucularımızca sorulursa, buna cevabımız şudur: Maksudımız bizden

daha ziyade anlayışları yüksek ve bilgisi geniş kerem sahibi kimselere yol göstermek ve nisbet etmektir. Bu ciheti hakkiyle ifade için daha kolay bir yol olsaydı onu seçecektim. Allah-ü âlem bihakikat-ül hal.

MÜSTEŞRİKAT-ÜL HAYAT bazen iki kanatlı olur, idrâk ve tahrik gibi. Bazan üç kanatlı olur; idrâk, tahrik ve irade gibi. Bazan dört kanatlı olur; idrâk, tahrik, irade, tasarruf yahut idrâk, tahrik, tahavvül ve taakkul gibi.

Kanatlılardan MÜSTEŞRİKAT-ÜL HAYAT olan yâni iki kanatlı kelimelerden birisi «Vedduhâ» birisi de «Velleyli izâ secâ»dır. Ey Muhammediyet nuru ile aydınlanmış olan ömür ve hayat sahibi insan! Senin mânâ âlemin ki, bilinmeyen tasavvurlarıdır, zâhir âlemin ise HAYAT-İ MEC'ÜLE-İ MÜSTEŞRİKA'ndır, bunlar iki kanat mesabesindedir. Birisini «Velleyli izâ yağşâ» diğerini «Vennehâri izâ tecellâ» göstermektedir. «Veşşemsi ve duhâhâ» FEYYÂZ-İ MUTLAK ile FEYYÂZ-İ MUKAYYED'in arasında, MÜRSELÂT-İ MÂRÜFE'nin tasarrufât-ı ca'liyesi NÜFÜS-U SEB'A'ya yansımıştır. NÜFÜS-U SEB'A (nefsin yedi mertebesi, yedi durağı)' dan ilki «Veşşemsi ve duhâhâ» ikincisi «Velkameri izâ telâhâ», üçüncüsü «Vennehâri izâ cellâhâ», dördüncüsü «Velleyli izâ yağşâhâ», beşincisi «Vessemâi ve mâ benâhâ», altıncısı «Vel'ardı ve mâ tahâhâ», yedincisi «Ve nefsin ve mâ sevvâhâ» kelimeleri olup NÜFÜS-U MÜSTEŞRİKAT-ÜL HAYAT'ı ikişer cenah (kanat) ile o yed mertebede dalgalanmalara ve çarpışmalara devam etmektedir.

سورة التكويد
بسم الله الرحمن الرحيم

- 1 إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ
- 2 وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ
- 3 وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ
- 4 وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ
- 5 وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ
- 6 وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ
- 7 وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ
- 8 وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ
- 9 بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ
- 10 وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ
- 11 وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ
- 12 وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ
- 13 وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ
- 14 عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أُخْصِرَتْ
- 15 فَلَا أُفْسِمْ بِالْخُسَيْسِ
- 16 الْجَوَارِ الْكُنَيسِ
- 17 وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ
- 18 وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ
- 19 إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ

- ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ 20
مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ 21
وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ 22
وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ 23
وَمَا هُوَ عَلَى الْعَيْنِ بِضَافٍ 24
وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ 25
فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ 26
إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ 27
لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ 28
وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ 29

BÖLÜM

«İzâ» kelimesinin şemsten tasarruf ettiği on iki ahvalden her birinin KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDİYE'ye mahsus olarak bildirilmesi keyfiyeti aşağıda gösterilmiştir. KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDİYE'nin şems üzerine olan geçici tesirleri on iki nevidir. Bunlar sırası ile:

1 — «İzeşşemsü küvviret» birinci nevi tekvirdir. Tekvir; bütün eşyaya ziyanın aksetmesi ile o şeyi terbiye ve onu cisim, mânâ ve renk bakımlarından ısıtıp büyüterek olgunluğa ulaştırması demektir. Biz buna **rebiülevvelde (ilkbahar ki bu, mart ayına rastlamaktadır.)** Güneşin Hamel (koç) burcunda tasarrufu keyfiyetinin gözle görülür eserleri diyoruz ki bâzı iklimlerde müşahade olunur.

2 — «Ve izennücûmünkederet» Güneşin Sevir (Boğa) burcunda iken dünyaya olan tesirlerinin keyfiyetidir. Güneş bu tesirlerini saçtığı zaman **rebiülâhir (Nisan) ayıdır.** Bu ayda yeryüzü bitki tohumlarının yarılıp çatlayarak meydana çıkmasına müsait hâle gelir.

3 — «Ve izelcibâlü süyyiret» Güneş, **cemaziyelevvel (Mayıs) ayında** Cevza (İkizler) burcunda KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDİYE'den yansıyarak halka intişar eden feyz ile BE harfi (Ubûdiyet-rübûbiyet) yüzler basamağında RI harfine urûc eder, CİBÂL tashif (kelimenin değişik şekil alması)¹ ile RÎCÂL olur. Ricalin, yeryüzünde olan vazife ve hizmeti görmek için yürümesi de KÜLLÎYE-İ MUHAMMEDİYE'den bir feyzin yâni hayatın eseridir.

4 — «Ve izel'ışârü uttüet» **Cemâziyelâhir'de (Haziran)** güneşin Seretan (Yengeç) burcunda KÜLLİYE-1 MUHAMMEDİYE'den feyz alması ve bâzı gebe hayvanların terk edilerek doğuruncaya kadar onların muattal bırakılması NÜFÜS-U KÜLLİYE (güneş)'nin etkisi gereğidir.

5 — «Ve izelvühûşü huşiret» **Recep (Temmuz)** ayında güneşin Esed (Arslan) burcunda bulunmasıdır. Etraftan insanı bâzı hayvanlar rahatsız eder. Bu vahşi hayvanlarla yılan ve akrep gibi sürüngenler ve diğer küçük böcekler insanı gördükleri zaman korkarak kaçarlar. Bu da NÜFÜS-U KÜLLİYE (Güneş)'in eserlerindendir.

6 — «Ve izelbihârü sücciret» **Şaban (Ağustos)** ayında güneşin Sünbüle (Başak) burcunda bulunduğu zamandır. Bu ayda denizlerin çoğunda buharlaşma meydana gelerek yeryüzü faydalı yağmurlarla sulanır. İşte, denizin buharı ile ve diğer kürelerin ziyasıyla terbiye olunan havadan dönüşerek yeryüzüne inen sular, insan ve hayvanlara varlıklarının devamını sağlayacak bir vasıtaadır.

7 — «Ve izennüfûsü züvvicet» **Ramazan (Eylül)** ayında güneş Mizan (Terazi) burcunda bulunur. Kevnin, şuûnât-ı vâride ile hâsıl olan temasından eşya izdivaç ederek NÜFÜS-U MÜZDEVİCE-İ MEC'ÜLE husûle gelmesi dahi NÜFÜS-U KÜLLİYE (Güneş)'nin eserleridir.

8 — «Ve izelmev'üdetü süilet. Bieyyi zenbin kutilet»

Şevval (Ekim) ayında güneşin Akrep burcunda hükmünü sürdürmesidir ki, telef edilen ve gereksiz yere harcanan tüketim eşyasının kaybı nedeni ile onların karşılık olarak yerine getirilmesini istemek ve yahut sarfettiğini yerine koymanın vücuda ilâve olarak insan hayatına eklenmesidir. İnsan, aldığı gıdanın helâl veya haram olmasından sorumludur. Zira, başkalarının hakkını alıp yemekle meydana getirdiği vücudu kendi hükmü ile kazanmış gibidir.

Durum icabı olarak değişiklik ve âlemin ahvali onu o vücuttan ayırmaya sevk eder. Meselâ, bir hâkimin verdiği hükümle bir şeyde sahiplik iddia eden kimse aslında o şeyin sahibi olmadığı için sonradan asıl sahibinin meydana çıkması ve anlaşılmasıyla kendisinin sahipliği hükümsüz kalır. Çünkü onun sahipliği geçicidir. İşte, haksız yere verilen hükümle sahiplikten hâsıl olan bir vücut değişip dönüşür.

9 — «Ve izessuhufü nüşiret» **Zilkade (Kasım)** ayında güneşin Kavs (Yay) burcunda bulunduğu vakit insanların belli bir nafakayı sağlaması, gerekli ve zorunlu ihtiyaçlarını hazırlayarak tamamlaması ve kevnin sahifelerinde duyurulan ve yayılan havadislerin hepsi kevnin nüfûs-u külliyesinin yüce eserlerindendir.

10 — «Ve izessemâü küşîtat» **Zilhicce (Aralık)** ayında güneşin Cedi (Oğlak) burcunda hava ile olan tesirleri gereği insanları ve hayvanları sığınacakları yere çekip yeryüzünün Allah'ın kudret elinde başka bir şekle dönüşmesi NÜFÜS-U KÜLLİYE-İ MUHAMMEDİYE'nin

tesirat-ı kevnîyesindendir.

11 — «Ve izelcahîmü su'îret» **Muharrem (Ocak)** ayında güneşin Delv (Kova) burcunda bulunmasıdır. FAZL-İ TEKVİNİ, HAVÂYİC-İ ZARÛRIYE-İ REŞERİYE'ye risaletten aksederek görünüşünde güçlük ve yahut yaradılışa uygun bir nisbette bulunması yine NÜFÛS-U KÛLLİYE (güneş)'nin arz üzerinde neşrettiği hararettendir. İnsanın bir şeye sahip olmakla duyacağı ferahlık gibi.

Aksi halde yâni mahrumiyetle merak ve hüznün onu takip etmesi düşünceden uzak değildir. Zira, Ocak ayında insanın hayatına en mühim gıda hararettir. Hariçten olan hararet hayatî bir gıdadır. Onun ısıtması ister tabîî hararet olsun, ister sun'î hararet olsun aranılan sonuca varmakla müsavidir.

12 — «Ve izelcennetü üzlifet» **Sefer (Şubat)** ayında güneşin Hut (Balık) burcunda bulunmasıdır. Teshik'deki tekvin-i vücûdun nübüvvete inmesiyle kazanmış olduğu ihtiyaçlar hayata çok yakındır. Zira, NÜFÛS-U SEB'A'nın FAZL-İ MELEKÛTÎ'den teshik'a kolaylıkla yükselmesi ve MEZÂHİR-ÜL VÜCÛD'dan FEYYÂZ-İ MUTLAK üzerinde zuhura gelen hissetme minberlerinden görülmesi, nübüvvet nurunun tecellisinin eserlerindendir.

AÇIKLAMA

ZÜ ECNİHA-İ MÜSTEŞRİKA'dan FEYYÂZ-1 MUTLAK, ikişer cenah ile haremlemiş senenin ilk muharremini (mevsimini) harem-i erbaa (dört mevsim) vadisinde, üç ayı katederek devrini tamamlar.

Harem-i erbaa (dört mevsim)'den ilki: «İzeşşemsü küvviret», «Ve izennücûmünkederet», «Ve izelcibâlü süyyiret» (Koç, Boğa, İkizler) burçlarıdır. İlk üç ay mart, nisan ve mayıs ayları ilkbahar mevsimidir ki, arabî aylara göre rebiülevvel, rebiülâhir ve cemâziyelevvel aylarıdır.

İkinci harem : «Ve izel'ışârü uttilet», «Ve izelvühûşü huşiret», «Ve izelbihârü sücciret» (Yengeç, Arslan, Başak) burçlarıdır. Haziran, temmuz, ağustos yaz mevsimidir ki, cemâziyelâhir, recep ve şaban aylarıdır.

Üçüncü harem : «Ve izennüfûsü züvvicet», «Ve izelmev'üdetü süilet. Bieyyi zenbin kutilet», «Ve izeşşuhufü nüşiret» (Terazi, Akrep, Yay) burçlarıdır. Eylül, ekim, kasım sonbahar mevsimidir ki, ramazan, şevval, zilkade aylarıdır.

Dördüncü harem : «Ve izessemâü küşitat», «Ve izelcahîmü su'iret», «Ve izelcennetü üzlifet» (Oğlak, Kova, Balık) burçlarıdır. Aralık, ocak, şubat kış mevsimidir ki, zilhicce, muharrem, sefer aylarıdır.

Sayılan bu tabirler, tahsisler ve tayinler arabî ayların kullanılması kararından önce olup, güneş yılı itibariyle

olan aylardır. Bundan maksat vakti tayin değil, önceki durumu bildirmektir. Arapça rebiülevvel, rebiülâhir diyerek güneş yılı aylarını saymak, hesabı takip olunmasından ibarettir. Kur'ân, 9/36 : «İnne ıddeteşşühûri indallâhisnâ aşere şehren fî kitabillâhi...» (Ayların sayısı, gerçekten de Allah katında onikidir ve göklerle yeryüzünü yarattığı günden beri Allah'ın takdirinde bu, böyledir...) şerefli âyetinden gerçeği bulup meydana çıkaran âlimler güneş yılına itibar etmişlerdir. Dört mevsim de mevsimler itibarıyla bunu gösterir.

EK:

Güneş Yılı

Seyyid Ahmed Hüsameddin Hazretleri'nin üzerinde önemle durdukları bir konu da ay yılı yerine güneş yılının kullanılması hususu idi.¹ Kur'ân 9/36: **"Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısında, Allah'a göre ayların sayısı onikidir. Bunlardan dördü hürmetli aydır.² Bu dosdoğru bir nizamdır..."** Seyyid Hazretleri, bu âyete dayanarak, güneş yılının dünyânın gerçek düzenine uygun olduğunu eserlerinde bildirdikleri gibi sohbetlerinde de bu konuyu sık sık dile getirmişlerdi.

¹ Daha geniş bilgi için: M.Kâzım Öztürk 'Tevîl' ve aynı yazarın "İslâmda Kutsal Günler ve Geceler"adlı eserine baş vurulabilir.

² Hürmetli (Harâm) aylar Kamerî yılın birbirini takip eden Zilkade, Zilhicce, Muharrem ayları ile İslâm öncesi Mukat kabilesi tarafından kutsal sayılan ve Cemaziyelevvel ve Şaban ayları arasında yer alan Recep ayıdır.

Bu konunun önemini belirtmek için kasa bir açıklamaya gerek vardır.

Feyyaz-ı Mutlak'm bütün yaratılmışlar üzerindeki etkisi güneşten gelen feyzler vasıtası iledir. Güneş ile tabiat arasındaki doğal bağ zaten buna kesin bir işarettir. **Tabiat olayları, çoğunlukla, ay takviminin düzenine uygun olarak gerçekleşmez.** Bitkilerin gelişmelerini, hayvanların yavrulamalarını kuşların göçlerini meteorolojik olayları düşünün hepsinde İlâhî bir takvim düzeni vardır. Seyyid Hazretleri, **“Mezâhir-il Vücûd”** adlı eserinde, Tekvîr sûresi'nin meâlinde bu konuya geniş şekilde yer vermektedirler.³

İslamiyet'ten önce Mekke, önemli bir ticaret şehri idi. Bu ticareti genellikle Yahudiler idare ederlerdi. Bizans topraklarından, doğudan veya Afrika'dan gelen tüccarlar Mekke ve civarında kurulan panayırlarda buluşurlardı. Panayır tarihlerini Yahudi tüccarlar tesbit ederler; gerek bedevilere ve gerek şehirlerde yaşayanlara herhangi bir yerde kurulacak olan panayırın zamanını bildirmek için gökteki ay'ı işaret olarak gösterirlerdi. **“Ay hilâl şeklindeyken buradaki panayıra”** veya **“Üç dolunay geçince şuradaki panayıra gidilecek”** diye haber verirlerdi.

Ay takviminde aylar 29 ve 30 günlüktür. Bu bakımdan ay yılı, güneş yılından 10 gün eksiktir ve gerçek düzene yâni güneş takvimine uymadığı için belirli sürelerde bir ilave ay eklemek sureti ile devamlı düzeltmeye ihtiyaç gösterir.

³ M.Kâzım Öztürk.”Kur’ânın 20 Asra Göre Anlamı” cild I ,s.322

İslâmiyetten sonra da bu durum bir süre daha devam etti **Ancak, yıl düzeltmeleri için konulan ilâve ay'ı, kötü düşünceli kişiler savaşmanın yasak olduğu haram ayların arasına sokmakla hacc zamanında hacıların yolunu keserek soygunculuk yapmak ve cinayet işlemek gibi kötü amaçlarına âlet ettiler.** Bu itibârla Tevbe sûresinin 37. âyeti vahyolundu. Kur'ân (9/37): **"Sapıtmak için hürmetli ayların yerlerini değiştirip geciktirmek küfürde gerçekten ileri gitmektir. İnkâr edenler Allah'ın haram kıldığı ayların sayısını uydurmak için, onu bir yıl haram, bir yıl helâl sayıyor, böylece Allah'ın haram kıldığını helâl kılıyorlar. Kötü işleri kendilerine güzel göründü. Allah, inkâr eden toplumu doğru yola erdirmez."** Bu âyet, ilâve ayın kaldırılması için Cenâb-ı Hakk'm kesin bir emri idi.

Nitekim, Peygamberimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem), Hicret'in altıncı senesinin Zilkade ayında Umre hacc'ı yapmak istemişti. Kureyşliler buna mâni olduğundan aralarında Hudeybiye anlaşması imzalanmış ve hacc görevi bir sonraki yıla bırakılmıştı. Peygamberimiz, Vedâ Hacc'ında söylediği son hutbede de Tevbe sûresinin 36. âyetini tekrarlayarak, ayların arasına ek ay konulmaması konusunda müslümanları bir defa daha uyarmıştır. **"Geçen sene Zilkade ayında hacc yaptığınız halde Zilhicce dediniz..."** Bakara sûresi'nin 194. âyeti de bunu teyit eder. **"Haram olan ay haram olan ay bedelindedir, hürmetler karşılıklıdır..."**

Ayların yerlerinin değiştirilmesi, Peygamberimizin (sallallâhü aleyhi ve sellem) Hakk'a yürümesinden 7 sene sonradır. Bu yüce Peygamberin dünyâyı şereflendirdikleri gün, ilk vahyin gelişi, ve vefatı

tarihleri kesin olarak bilinirken Mekke'den çıkmaya zorlanması ve Medine'ye göçünün böyle önemli bir konu için seçilmesi son derece üzücü ve aynı zamanda hayret vericidir.

Seyyid Hazretleri'nin güneş takviminin kullanılması husûsundaki düşünceleri, vefatlarından bir kaç ay sonra genç cumhuriyetin ilk devrimlerinden biri olarak gerçekleşti ve Hicri takvim kullanımdan kaldırıldı. **Memleketimizde, dinî konularda hâlâ ay yılının kullanılması, haram ayların mevsimlere göre yerlerinin değişmesine sebep olmaktadır ve bu durum Kur'ân'ın 9/37. âyetine ters düşmektedir.**

(Osmanlı İmparatorluğu'nda Hicret'i başlangıç kabul edip Ay Yılı'nın kullanıldığı Hicrî- Kamerî takvim geçerli idi. Bunun yanı sıra, 1840'dan itibaren, yine Hicrî- Kamerî yılı esas alan ancak 1 Mart'ı yılbaşı kabul eden Mâlî (Rûmî) takvim de kullanılmaya başlandı. Her Mâlî yıl, Milâdî takvime göre ilk 10 ayı bir, son 2 ayı onu takip eden yıla düşen iki ayrı yılı karşıladı. Her 33 yılda bir, bir Hicrî sene düşülmesi kabul edilmiş ve bu suretle atlanan senelere Siviş Yılı denmiştir. Cumhuriyet'in ilândan sonra 26 Aralık 1925 tarihinde kabul edilen bir kanunla 1 Ocak 1926'da Türkiye'de tek resmî takvim olarak Gregoryan esasına uygun Milâdî takvimin uygulanmasına başlandı.)

(Kaynak: M.Kâzım Öztürk, Seyyid Ahmed Hüsameddin- Hayatı Ve Eserleri, 1996, İzmir sh: 115-118)

MEVÂRİD-İL HUSUL ALÂ MEZÂHİR-UL HAZERÂT

Bu bölüm, enbiyaların sûret ve mânâ bakımlarından beşîr ve nezîr olduklarının keyfiyetini bildirmektedir. Yâni, kitap ve sünnete uygun olarak âyetlerin ve hadislerin hükümlerini uygulayarak şânı yüce peygambere tâbi olmanın doğruluğu keyfiyetini gösterir harflerdir ki, onlar da üçtür.

BİRİNCİ KISIM : Kur'ân'ın, 37/1 : «Vessâffâti saffen» âyetidir ki, askerlikle ilgili faziletleri bildirir. Bu kelimenin de iki tarafı vardır. Bir tarafı karaya diğer tarafı denize yöneliktir. Karaya yönelik olan tarafı: Kur'ân'ın 100/1-3: «Vel'âdiyâti dabhan. Felmûriyâti kadhan. Felmugîrâti subhan.» âyetleridir. Denize yönelik olan âyetler ise Kur'ân, 79/1-5: «Vennâziâti garkan. Vennâşitâti neştan. Vessâbihâti sebhan. Fessâbikâti sebkan. Felmüdebbirâti emren.» dir. Bunlar, denize taalluk eden ve askerlerin, müdafaaya lüzum görülecek hazırlıkları ve savunma ile ilgili tahkimatıdır. Kur'ân'da, 69/17: «...Ve yahmilü arşe rabbike fevkahüm yevmeizin semâniyeh.» âyetinde bildirilen bu sekiz kelime bu günkü günde milletin ağır yükünü ve hükümlerini taşıyacaktır. Milletin ulviyet ile kemâl-i kudret ve kuvveti, karadan ve denizden meydana gelecek olan bu sekiz şeyle müdafaayı teyid ve tekid ederek sulh zamanında lüzumlu eşyanın hepsini tamamlayan bir askerin azası gibidir. Azası noksan olan kimse müdafaadan âcizdir.

Ey müminler! Sizin imanınızı korkusuzluk içinde ve her şeyiniz olan çoluk çocuğunuzu emniyette tutmak,

askerlerinizin noksanlıklarını tamamlamak ve gerekli malzemelerini üretmekle kabildir. Cenâb-ı Hakk buyurmuştur ki, Kur'ân, 47/7 : «...in tensurullâhe yensurküm...» Siz, .evlâdınızı feda ve mallarınızı sarfederek kara ve denizle ilgili bu mukaddes vazifede Allah'ın korumasına nail olarak kuvvet peyda eder, millî ve vatanî hizmetinizi yerine getirirseniz, Cenâb-ı Hakk, size emniyetini lââyk görür. Zira, askerler sizin oturduğunuz evin duvarları gibidir.

İKİNCİ KISIM : Kur'ân'ın, 37/2 : «Fezzâcirâti zecren» hitabına mazhar olan mülkiye amirleridir. Bu günkü günde memleket halkının zarurî ihtiyaçlarını muktedir valilere tevdi ve teslim etmekle memleketin ikinci teşkilâtı husûle gelir ki, bu da duvarlar üstüne dayandırılan binanın çatısı gibidir. Bunların son derece âdil olması ve halkı adaletle idare ederek zengin olmaları için millete sanat ve ticaret yollarını göstermeleri lâzımdır. Bağ, bahçe, bostan ve tarlaya lüzumu derecesinde ehemmiyetle hizmet edenler, bunları sürüp ekenler, Allah'ın kudret elinden alıp kendine mal ederek bu nimetlerin husûl ve intişarına sebep olurlar. Hilesiz sanat ve ticaret icra edenler de her türlü refah ve saadet sebeplerini temin ederler. Mülkün terakkisi ile milletin refahını sağlamlaştırma ve kuvvetlendirme husûlünde çok çalışarak Cenâb-ı Hakk'tan muvaffakiyet isteyen mülkî âmirlerin dört dayanağı vardır.

Birincisi : «Vezzâriyâti zerven», İkincisi: «Felhâmilâti vıliren», üçüncüsü: «Felcâriyâti yüsren», dördüncüsü:

«Felmukassimâti emren» dir. Bu dört kelime mevârid-ül husuldür. Bu, mevâridden hâsıl olan huzur ve rahattır. Zira ekin ekilmezse insanlar ıztırap içinde kaldığı gibi yapılması gerekli olan yemek ve içmek gibi şeylerden de mahrum kalırlar. Bunun husûlû milletin huzurunun görünüp çıktığı yerdir. Ama, sanayiden âlât ve edevât gibi vasıtaların istihsali için ahaliyi imalâthanelere doğru sevk etmek hâkimin yâni hükümetin elinde bir âsâ gibidir. Buradaki temel unsur adedince, meselâ: Hava, su, ateş, toprak gibi bu dört kısım ile de mücadele etmek, sözün kısası, maksada erinceye kadar çalışmak ve esas mülkü tamir etmek hükümetin yüksek ve mukaddes bir yoludur ki bunlarla marifet ve menfaat elde edilir.

Birincisi : «Vezzâriyâti zerven» âyeti, havaya taalluk eden şeylerle tefsir olunur, rüzgâr gibi. Bununla harman savurmak, değirmen çevirmek, yelkenli gemiler sevk etmek ve «Zâcirât»ın tasarrufu altında çok mühim olan bir işi daha kolay yoldan telgraf ve telefonla yürütmek gibi. Zira, bunların içinde bir elektrik akımı vardır ki, hükümete yarar «Zâriyât» bu kabildendir.

«Zâriyât», «Saffât»a da mühim ve elzemdir, balon ve tayyare gibi şeyler.

İkincisi : «Felhâmilâti vıkren». kesif bulutlar ki, yağmuru çekip getirir, tarlaları sular. Ağır yükleri sevk etmek için arabalar, trenler, otomobiller, yelken ve buharla hareket eden gemiler ki, bunların rençbere sağladığı yarar, hükümetin de yararınadır. Bunlar, hükümetin en mühim

ve lüzumlu nakil vasıtalarıdır. Sahra ve cebel topları gibi taşınabilen mühlik ve müdhiş silâhlar da bu kabildendir.

Üçüncüsü : «Felcâriyâti yüsren» kolaylıkla hükmü halka sevk ve cereyan ettirici şeylerle tefsir olunur ki, tarlaları ve bahçeleri sulamak ve değirmenleri çevirmek için akar sular kolaylıkla istimal olunur. Su kuyuları bunun aksinedir. Telgraf, telefon, tayyareler gibi süratte kolaylıkla işe ulaşmak ve nakli kolay olan makinalı tüfek gibi şeyler bu kabildendir.

Dördüncüsü : «Felmukassimâti emren» Sivil âmirler eşyaya narh koyarak kıymetlerini tayin ve eşyanın alım ve satımını kolaylaştırmak için dirhem, terazi, kantar, çeki, ton, kile, metre, arşın ve zira' gibi şeylerle eşyanın her birinin kendilerine mahsus bir ölçü ile satılmasını temin etmelidir. Yukarıda sayılan şeylerin hepsi, narh ve kıymet gibi umumun menfaatini kolaylaştırmadır. Kilometreler gibi emirle taksim olunan yollar, mesafe tayin âletleri, boru sesleri, muhabere araçları ve başka işlerin tayin ve taksimini kolaylıkla bildirir şeyler bu kabildendir.

Zamanı geldikçe o devrin ilim adamları tarafından bu dört kelime daha geniş ölçüde tefsir edilecek ve ihatasının çok fazla olduğu görülecektir.

«Fezzâcirâti zecren» Bir zâcirata çarpan «Zecr» (önleme, yasak etme) kelimesinin anlamı memleketin menfaatini yabancılara peşkeş çekip sömürtmeksizin ticaret, sanat, hüner ve marifette önleme ve yasaklamadan sakınmak demektir. Zira, memleketin ilerleme, refah ve saadeti o

memleketi yöneten zatın irfanı nisbetindedir.

Bu millet, ilim bakımından çok müdekkik, din bakımından muhakkik, sanayi, ziraat, sanat ve ticaret bakımlarından çok geniş bilgisi olan bir zata muhtaçtır, iptilâlar, saldırılar, mücadeleler bütün bunun üzerinedir. Akıllı olan kimsenin ilim ve irfanını karar, tedbir ve düşüncesinde kullanması icap eder. Kendi geçim ve menfaatim gözetken bir yönetici ve kanun uygulayıcısı memleketin içinde tehlikeli bir hastalık gibidir. Bunlarla memleketin harabiyeti muhakkaktır ki, bunlar dahilde adalet, insaf, çahşma ve gayret ile vasıflanmadıklarından memleketi harabiyete uğratırlar ve halkını nefret ve hicrete sevk ederler. Hariçte, komşu milletlere memleketin menfaat ve hayatına delâlet eden ticaret, ziraat ve sanat gibi şeylerde iyi surette muamelede bulunmalıdır. Kur'ân'ın, 29/46: «Ve lâ tucâdilû ehlelkitâbi illâ billetî hiye ahsenü...» (Kitap ehlinde haksız davrananlar bir yana, onlarla en güzel şekilde mücadele edin...) yüce âyetinin doğruladığı üzere güzellikle muamele etmelidir. Sertlik ve şiddet memleketi fenalığa sürükler.

ÜÇÜNCÜ KISIM : Kur'ân'ın, 37/3 : «Fettâliyâtî zikren» âyetinin hitabına mazhar olan âlimlerin hallerinin ve hareketlerinin keyfiyetini gösterir ve tayin eder. Bir memlekette bir âlimin vücudu bir evin içinde nurlu bir kandil gibidir ki, insana gayet ferahlık verir ve her şeyi gösterir. Siyaset-i ilmiye, ancak herkesin tavır ve hareketlerinde olan istikametini göstermekle olur. Bu ise

ilim ve adalet makamında bulunan zatların İlmî maharet ve iktidarlari nisbetinde herkesin gideceği yolu aydınlatmasından ibarettir. Halk bununla gideceği yolu görür ve bu siyayı takip ederek karanlıktan kurtulur. Âlimlerin hareketlerinin sınırının nezir ve özür cihetlerinden aşağıdaki beş kelimeye tatbik edilmesi çok mühim ve lüzumludur. Bunlardan birincisi : Kur'ân 77/1 : «Velmürselâti urfen», İkincisi: Kur'ân 77/2 : «Fel'âsîfâti asfen», üçüncüsü: Kur'ân 77/3 : «Vennâşîrâti neşren», dördüncüsü : Kur'ân 77/4 : «Felfârikâti ferkân», beşincisi: Kur'ân 77/5 : «Felmülkiyati zikren» dir ki, bu beş daire sınırının dışına çıkmamalıdır.

«Velmürselâti urfen» : Âdet ve tabiatı üzere haberleşmeyi sağlamak ve bir şeyi diğer bir şeye yardım ve talep murat için zam etmek ve o şey ile hükmetmek.

«Fel'âsîfâti asfen» : Bir şeyin aslını itibara alarak onun üzerine hükmü tertip ettirmek.

«Vennâşîrâti neşren» : İlânlar, kıymet tahmini veya müzayedeler için neşriyat gibi.

«Felfârikâti ferkân» : Tabîi veya mecburî bir şeyi istihkakı üzere tayin ve tefrik etmek.

«Felmülkiyâti zikren» : Kitap ve sünnete dayanarak bir şey ile hükmetmek. Bu beş dairede memleket ahvali gözetilmelidir. Yâni kitaba uygun bir hareketle hayır ve şer netice vermelidir.

Tahkik olunmuş menziller ki, bunlar dahi beştir. Elbette

beş menabir üzerinde bu mükemmel malûmatın vücudunun görülmesi şarttır. Kur'ân, 77/8-12 :

Birincisi : «Feizennücûmü tumiset.»

İkincisi : «Ve izessemâü fûricet.»

Üçüncüsü : «Ve izelcibâlü nüsifet.»

Dördüncüsü : «Ve izerrüsülü ukkitet.»

Beşincisi : «Lieyyi yevmin üccilet.»

Sorularına cevap «Özren» yahut «Nezren», «Liyevmilfasli» ile mukabele edilir. Fakat ulaşılmadan önce akıl erdirilmesi mümkün olmayan YEVM-İ FASL (hüküm günü)'ın keyfiyetinin bilinmesinde özür vardır. Ulaştıktan sonra ise nezir vardır. Allah şu âlimlerin kalblerini tenvir etsin ki, şeriat-ı Muhammediye ve ahkâmı din-i Ahmediye, emaneten ellerine tevdi edildiğinden, onun hükümlerini adi (doğruluk) ve ittisaf (vasıflanma) dairesinde amel ve icraya muvaffak olsunlar.

«Feizennücûmü tumiset.» O günkü günde NÜFÛS-U KÜLLİYE-İ MUHAMMEDİYE ve tesirâtı kevnîyenin tesirleriyle saçılmış olan tohumların eski durumları yok olarak yetişip büyümekle terakki ederler.

«Ve izessemâi fûricet» Sema o günkü günde KÜLLİYE-İ MUHAMMEDİYE'nin teanuk (boynuna sarılma) ettiği hububat ve ağaçları vücut alanına getirir.

«Ve izelcibâlü nüsifet» KÜLLİYE-İ MUHAMMEDİYE'nin cibâl (dağlar)'e aksetmesiyle madenler ve taşlar gibi şeyleri söküp koparmasını gösterir ve istidadında gizli

olan hassasını ibraz ve izhar eder ki, bu yolla insanlar o madenleri sarf ve icraya muvaffak olurlar.

«Ve izerrüsülü ukkitet» Rüsül-ü kirâm muvakkaten cem olup «Sizi ümmete gönderdim, ne cevap aldınız?» diye cevap için hazırlandıkları ve gözettikleri vakit bu سوالin cevabını vermek için müheyya bulundukları vakit yahut muhasebe vaktinin gelip çatıldığını gözetmek ve yahut suale cevap zamanının vakti:

«Lieyyi yevmin üçcilet» iki muhasım arasında davayı halletmek için vadolunan tarihî senet ve hükümler.

«Fettâliyâti zikren» teşkilâtı evin içinin ziyneti gibidir. Burada esas ev DİN'dir. Onu muhafaza etmek için «Saffât» duvar, «Zâcirât» çatı, «Tâliyât» da onun eşyası ve süsü hükmündedir. Bu da yukarıda Kur'ân'ın 77/ 1-5 âyetlerinde zikrolunan beş şey ile muhafaza olunur. Bu beş şey MEZÂHİR-ÜL-VÜCÛD minberlerinden ya ÖZREN ve yahut NEZREN müşahede olunur. Ama «Tâliyât» m hükmü din bakımından nafizdir. Hiç kimse onu tağyir ve tahrif edemeyecektir. «Tâliyât» Allah'ın kitabıyla hükmetmekdir. Hükümeti teşkil eden bu üç kısım her ne kadar üçe bölünmüş olsa da memleketin âdeti, bunların dinde VAHİDİYET'in lüzumunu gösteriyor. Zira, Kur'ân'ın, 37/4 : «İnne ilâheküm levâhidün» âyetiyle bu açıkça anlatılmıştır. Her üçünün de bir millet, bir din ve bir itikatta olması elzem ve ehemdir. Zira, bu başkanların her biri aynı millettense din ve diyanet ile nizam ve intizama hâlel gelir, mülk beka bulmaz. Bir meclisteki celseler, bir itikat ve bir din üzere olmak, mezhep ihtilâfı

olan celselerden daha kuvvetlidir. Diyânette, ibâdette muhtelif olanlar, birlik olanlar gibi olamaz.

NETİCET-ÜL KADER ALÂ MENÂZİL-ÜS SÜVER

Burada anılmış olan menâzil-üs süver, tek bir harf suretinde görünmeyerek, isimlerin mânâları ve harflerin birleşmelerinden hâsıl olan her biri bir harf ve bir şeref delâleti ile kulu ledün ilmine ulaştırır. Bunlar Allah ile kullar arasında ba's olunan 124 bin peygamberdir ki, beşeriyette her biri manevî yücelik semalarında karşılıklı olan yıldızlar gibi izhâr-ı vücut ederler, tıpkı, ulu peygamberlerin isimlerini Kur'ân'da bize gösteren KELİMÂT-İ MÜTEŞABÎHÂT gibi.

Peygamberler, görünüşe göre bu hayattan ayrılmışlarsa da Cenâb-ı Hakk'tan gelen feyzler ve ilâhî bağışlarla kullar arasında tesirlere ve hakikatlere ulaşmada insanı nurlandırır. Münasebet peyda ederek onların katma vardıkça her biri bir hidayet rehberi ve bir İslâm meşalesi olurlar. Bu mânâ, bedenden sıyrılmış olan enbiyalara taalluk ettiğinden, beşer vücudundan sıyrılmış olmak ve kalbin mânâlarından aydınlanmış olmak şarttır. Her nebî ile bizim aramızda olan muameleler ve mükâlemeler ancak istiğrak (kendinden geçip dünyayı unutma) ve insilâh (soyulma, sıyrılıp çıkma) üzere olunca meydana çıkarlar. Rüya görmek bu kabildendir. Zira rüyada insan vücut ve tasarruf bakımlarından münseliha (sıyrılmış, soyulmuş)'dır.

Nebiler, menzillerini mânâ bakımından aslâ terk etmemişlerdir. Ama, görünürde beşerî vücutları âhiret âlemine intikal ederek gözden gizli olmuş olsa dahi, onların risalet ve nübüvvet hakikatleri ve Cenâb-ı

Hakk'ın kullarına olan bağış ve ihsanı kesilmiş ve gizlenmiş olamaz. Âdem (aleyhisselâm)ın asrında ba's olunan ilâhî hükümlerin bugünkü günde de hükmü sabittir. Yüce peygamberler mertebeler bakımından yedi sınıfa ayrılmayı ve inhisarı kabul eder. Dört kere yedi, yirmi sekiz eder, Cenâb-ı Hakk'a ulaşmayı murat eden kul bu yirmi sekiz vesaitin yardımı ile SİRÂT-ı MÜSTAKİYM'e sevk olunur. Bu sırat ki, «En'amte aleyhim» şerefli âyeti ile 124 bin enbiyaya işaret olunmuştur.

Her peygamber ve nebi, doğru yola sülûk eden sâlikin her bir adımı üzerinde parlar. Nitekim, gökyüzünde yıldızların bitkilere, toprağa, ağaçlara ve sair eşyaya ziyası aksederek onları yararlandığı gibi, o enbiyalar âlemine de bir kimse giderse onlarla manevî münasebet kesilmediğinden her birinin hâl ve ahvalini öğrenmek ve bilmekle manevî ziya ve nurlarından feyz alır. Yedi kat gökyüzünde tıpkı yedi kat gökyüzü nisbetinde sayısı uygunlukla yerleşmiş olan büyük peygamberleri, yine Kur'ân'ın, 23/17: «Ve lekad halaknâ fevkaküm seb'a tarâika ve mâ künnâ anilhaîkî gâfilîn» (And olsun ki, üstünüzde yedi tabaka yarattık. Biz, yarattığımızdan habersiz değiliz.) yüce âyetinin doğruladığı gibi, mânâ âleminde yok oldu zannetmeyin. Bu yedi kat gökyüzünde hususî makamlarından, bir nevi yükselen nur gibi talibe aksederler ve talip de onlardan feyz almaya müstaittir. Ama

MEZÂHİR-ÜL-VÜCÛD adlı eserde toprağa gömülmüş olan

ehlullâhın kabirlerinden feyz alınmaz, denildiği şühud itibariyle değildir; ancak vücud itibariyledir ki, onların hisse-i türabîsi toprağa dönüşmüştür. Kur'ân'ın 20/55 : «Ve fihâ nuîdüküm» âyetinin doğruladığı gibi ceset toprağa ulaşmıştır. Topraktan feyz almak çok uzaktır. Bunu biz imkânsız görüyoruz. Ama, Rabb-ül erbab'ın hissesi olan hakiki vücutları ile onlar A'LÂ-Yİ ILLİYYÎN (âhîret âlemi)'e urûc etmişlerdir ki, o da Allah'a yakın olanların meşhûdudur. Yüce peygamberler sizin bildiğiniz gibi değildir. Bir kimse, hangi velî, hangi nebî tarafına hakikat ve mânâsı ile münasebet elde edebilirse oradan feyz kokusu alır. Bu kadar şeyi sizin vücudunuzda, sizin şühudunuzda çok görmeyiniz. Nitekim, sizin ceset ve cisimlerinizin eczaları bundan ziyadeye hamlolunması mümkündür. Sizin vücudunuzla ilgili her bir eczanız için bir nurun akis yeri lâzımdır. Keza mânânız bunun on mislidir. Kur'ân'ın 37/147 : «...Mieti elfin evyezîdûne» âyeti kabilinden mürakaba olundukça bu sırları hayrette kalarak huşû' ile müşahade edersiniz. Bu sözümüz dünya heveslerinden sıyrılan ve kendinden geçerek dünyayı unutan kimselerin meşhûdudur.

Şânı yüce peygamberlerden her biri Cenâb-ı Hakk tarafından kullarına kendi Zât-ı Ulûhiyetini bildirmek için gönderilmiş kudsî birer cevahirdir ki, bu nurlar hâl-i hayatında ümmetlerini tenvir ettiği gibi sonsuza kadar da insanlara mebus olan enbiyadan hiç birinin nuru sönmemiştir. Gökyüzünde parlayan yıldızların nurları bir

şeysiz sabit ve münevver olduğu gibi bunların nuru da ebedî sönmez. Kur'ân'ın, 61/8 : «Yüridûne liyutfiû nûrullâhi biefvâhihim vallâhü mütimmü nûrihî...» âyetine göre, insanlar peygamberlerin nuru ile arada başka bir vasıta olmaksızın Allah'ın nurunu almaya ve onunla nurlanmaya müstaittirler. Nasıl ki, peygamberler hayatlarında Allah'la vahy ve ilham ve Cebrâil vasıtası ile tekellüm ederler ve Allah ile kulun arasında bir vasıta olup ümmetini ikaz ve irşat ederek Allah'ını kuluna bildirirler. Onların görünürdeki hayatları sönse de nurları sönmez. **Ancak, kendilerinden sonra bir büyük peygamber geldiğinde, o yüce peygamberin nuru altında örtülü kalırlar. Örtülü kalan o nurun mebus olan insanlara yararları, iman ve hakikat bakımlarından sönmez.** Bütün insanlar ki, risaletten kalpleri nurlanır, kıyamete kadar o nur onlarda sönmez. Nitekim Hazreti Âdem'e iman eden insanların Hazreti Nûh'a, Hazreti Hûd'a ve sair peygamberlere olan imanları sabit oldukça o hakikat nuru, o imân nuru da sabittir. Cenâb-ı Hakk, kendini bildirmek için ilim fezasında ve hikmet hakikatlerinde kullarına aklî ve naklî hesapsız o kadar sebepler ihsan etmiştir ki, eşyadan bile Allah'ın birliğini isbat edecek kudret, anlayış ve ilmi vermiştir. Bu neviden olarak enbiyayı, kendini bilmek ve bildirmek için kul ile kendi arasında maarif-i ilâhiyesinden bir harf olarak göstermiştir. Zira kelime-i ilâhiye bunların mânâsiyle inkişaf eder. Enbiya olmazsa kelime-i ilâhîyenin kullarınca anlaşılması güçtür. **Yalnız başına Allah'ı bilmek aklen caiz ise de enbiyasız kemâle erişilemez.**

Meğer ki, bir kimse kevnî faziletlerden enbiyayı işitmeksizin bir meziyet kazanırsa bu suretle Allah'a olan imânı onu azaptan kurtarır. Dağların arasında yaşayan bir şahsın hayatı gibi. Ancak, enbiyayı eğer işitmez ise, Kur'ân'da 17/15 : «...Ve mâ künnâ muazzibîne hattâ neb'ase resûlen.» (Biz peygamber göndermedikçe kimseye azabetmeyiz.) bildirilmiştir.

Burada risalet enbiyayı zişandan birisi olduğu gibi akıl da mebus olan bir risalettir; insanı hidayete sevk eder bir resuldür. Bu akıl insandan bir harftir. **Akılsız insanın geçimi istikamet bulamadığı gibi kezalik enbiyaya imân etmeksizin insanın imânı da istikamet bulamaz.** İnsan, nebîsiz ve akılsız, kemâl ve marifetullaha vâsıl olamayacağı gibi marifetullahın mazharı da akıl ile enbiyaya imândır. Bu ikisi marifetullahı terkip eder birer kelimedir. NEBÎ bir imân harfidir, AKIL da bir harf-i mükelleftir. Kezâlik, enbiyanın ilk harfi ÂDEM'dir.

İLÂHÎ ÂLEMLERDEN BİRİNCİ BÖLÜM « ÂDEM » HARFİDİR

İşbu Âdem harfi, Allah'ın evvelâ halk ettiği bir harftir ki, bütün eşyanın ruhu mesabesindedir. Her şeyde vürudu ve zuhûra gelmek düşüncesi ve tefekkürü caizdir. Bu yüce harf, Cenâb-ı Hakk'ın kudretinin tecelli mahalli olduğu gibi hilkiyle de zuhûru bakımından her şeyin evveli vücut bakımından da herşeyin âhiri ve sonudur. Çünkü bu, Allah'ın yüce katında tamamlanmış Âdem olup onun enisi (arkadaşı) kendi vücudunun zilli (gölgesi) olan Havva'dır. Hakikatte ÂDEM harfinde hiç nokta yoktur. Yine, zilli olan HAVVÂ'da da aynı ÂDEM gibi nokta yoktur. Yâni bunlar noktalı olursa taallukî (münasebet, mensubiyet) olmuş olurlar. Taallukî olmadıgından bunlara harf denmesi bile caiz olmaz, ama Havvâ'nın Âdem'e taalluku açık bir düşünce ile tasavvur ve tefekkür olunur, ancak noktalı olursa insan denilir. Kur'ân'ın 96/2 : «Halakal'insâne min alalan», 76/2 : «Halaknel'insâne min nutfetin emşâcin...», 55/14 : «Halakal'insâne min salsâlin kelfahhâri» âyetlerinde bildirildiği gibi Âdem'in ilim, kuvvet ve maişetinin iki cenahı vardır. Birisi ulvî cihetidir ki, ona teveccüh olunursa ruhî ve semaî manzarasından taakkulât (akıl erdirmeler) ve laayyûnat (meydana çıkmalar)'ı gösterir bir mânâdır. Diğerî süflî cihetine taalluk eder ki, ona nefis tesmiye olunur. Evvelkisi sübûtî (ruhla ilgili) mânâsını gösterir bir şey'iyet (nesnellik, âfâkiyet), ikincisi vücudunu gösterir bir şey'iyettir. Evvelkisi isimlerin

gölgesi içinde gizli idi, isimlerden sıfatlara nüzûl etti, sıfatlardan kevn (varlık)'e geldi, kevn'den istidadı itibariyle vücuda geldi, dört unsur (toprak, su, hava, hararet) kaydiyle mukayyet oldu. Bu keyfiyet Cenâb-ı Hakk ile Âdem'in arasında cereyan eden bir mânâdır.

Âdem iki kelimededen teşekkül etmiştir. Birisi, mânâsını yâni Âdem'in ruhaniyetini gösteren A harfi gibi. Diğeri, Âdem'in cismaniyetini gösteren DAL, MİM harfleri gibi. Bunlardan birisi VÜCÛD-U MEVHÛBE'dir ki, DAL gibi. Diğeri de VÜCÛD-U MÜKTESEBÎ'dir ki, MİM gibi. DAL harfi ANÂSİR-I ERBAA (toprak, su, hava ve hararet)'dan hibe olunan vücut, MİM risalet ve nübüvvet ile kazanılan vücuttur. Evvelkisi, kalb âleminin sahip ve sakinleridir. İkincisi emr bil-ma'rûf (şer'an yapılması gereken işleri terviç etmek) hâsılâtmm melekûtî olarak kazanılmış bir cismidir. A harfine gelince; iki elifin birisi HEMZE'dir ki buna MEZÂHİR-ÜL VÜCÛD denilir. Diğeri de ELÎF'dir ki, MÜŞAHİD-ÜL MÂNÂ (mânâyı gören) denür. MEZÂHİR-ÜL VÜCÛD'un his ve hareketiyle bilinen Allah, HÜVEZZÂHİR'dir. Manen müşahede olunan amel-i sâlih (din kurallarına uygun işler) müktesep vücudun husûlüne sebeptir. Bu harf ile kazandan mânâ, tecelli-i ef'al sahifesinde görünür. Cenâb-ı Hakk'ın Kur'ân 85/16 : «Fa'âlün limâ yürid» (Allah her dilediğini yapandır) olduğuna dair âyeti bunu gösterir. Kur'ân'ın 96/1 : «İkre'bismi rabbike...» yüce âyetindeki elif gibi ŞEY'İYET-ÜS SÛBÛT'dan indiği vakit kalbe gelen bu feyz, şühut âleminde idrâk olunan VÜCÛD-U MEVHÛBE ve beden

cüzüleri mâyetehallele akseden hayattır. Bu akis ile Ademiyet harfinin kalb sahifesinde îlâhî isimlerin görünüşünden HÂLİKİYYET isminin tecellisinin insanın bütün cüzülerinde zuhûru görülür. Kur'ân'ın 2/31 : «Ve alleme âdemelesmâe küllehâ...» (Ve Âdem'e her şeyin ismini öğretti...) âyetiyle yiyeceklerin, içeceklerin, giyeceklerin, tadılacakların, görmenin, işitmenin, görülenlerin hepsinin türlü türlü ilmini, ilgisi hasebiyle kemiyeti cihetinden Allah'ın öğretmiş olduğu mu'ciz (kimsenin yapamayacağı hal ve surette olan) büyük bir ilim olduğu gibi. Bu cümleden olarak, gözbebeği o kadar geniştir ki, ilmen yarı küreyi kuşatıyor; kemmiyeti cihetinden ise bir mercimek tanesi kadar dahi olmadığı halde yaratılmış olan bütün şeyleri şühudunda, basarında, nazarında toplayan bir LEVH-İ MAHFUZ olduğunu insan kendisi isbat ediyor. Bu, ne îlâhî kudret, bu ne insanlık ilmidir.

Bu ilmin idrâk bakımından his ve akla bölünmesini kabul caizdir. Akıl ile bilinen ve gözle görülen şeyler gibi. İşte bu Âdem'in seması semâ-i evveldir. Nitekim, Peygamberimizin mirâcında Âdem'e mülâkatı bahsinde bildirilen senin fikir ve zamanındaki gökler değil belki Âdem'in makamı olan safvet makamıdır. Safvet demek, sudan topraktan istikra' (bir şey hakkında etraflı bilgi edinme) yoluyla safvet hâlidir ki o semada olan, Âdem'in ilim ve risalet ve nübüvvetini müşahade etmiştir. Eshâb-ı güzinin: «Metâ küntü nebiyyen yâ resûlallâh» suallerine: «Kunte nebiyyen ve âdeme beynelmâi vettıyn» cevabı ile onları feyizlendirdi. Âdem harfi, latif ve bir şeye

dayanmayan ruhanî bir kuvvettir ki, onu Cenâb-ı Hakk, kendi kudret eliyle icad etmiştir, ateş gibi. Ama, elbette hararet bir cisim ile kaim olmak, gerek latif cisimlere temas ve gerekse yoğun cisimlere hulûl ile bir noktaya taalluk etmekle kendini muhafaza ve gayriyi de tasarruf etmiş olur. İşte, Âdem'in önceki hayatım teşkil eden bu ateştir. Bir kimse bu harfleri tamamıyla bilmek isterse TÎH-İL HURÛF ALÂ CEDVEL-İL MARÛF adındaki kitabımıza müracaatı tavsiye ederiz. Orada kâfi bir malûmat bulunacaktır.

Yedi kat gökyüzü, şanı yüce büyük peygamberlerin her birine nisbet olunarak, her semanın bir şemsi vardır. Meselâ, evvelki semanın şemsi Âdem'dir. İlk sema, Âdem'in hâkimiyeti altındadır. Orada Âdem ile Nûh'an arasında olan enbiyanın tamamı Âdem'in hükmü ile hâkimlerdir.

İLÂHÎ ÂLEMLERDEN İKİNCİ BÖLÜM NÜHİYET HARFİDİR

Kur'ân'ın 71/1 : «İnnâ erselnâ Nûhan ilâ kavmihî en enzir kavmeke min kabli en ye'tiyehüm azâbün elîm» («Milletine can yakıcı bir azâb gelmezden önce onları uyar» diye Nûh'u milletine gönderdik.) âyetinde bildirildiği üzere, Nûh (aleyhisselâm) da bir NÜBÜVVET-İ MÜRSELE'yi, heziyet ve mahiyet ve ilâhî hakikatleri hâmil ve kavmine FAZL-İ TEKVÎNÎ'yi tâlim ve irşad için beşîr ve nezîr olarak ba's ve irsal olunmuştur. (NÜBÜVVET-İ MÜRSELE : gerek kendine kitap nâzil olarak kendi risalet sahibi olsun ve gerek gayrinin kitabına tâbi olmakla nübüvvetini icra etsin, Tevrat ile Hârûn'un tebliğ bakımından nübüvveti gibi.) Bu inzar, suyun daima hakikati hava ile dalgalanmalara tâbi olduğundan tufanı gerektirir. Kavmi, Nûh (aleyhisselâm)'a taşkınlık ve azgınlıkla nefis ve hevalarına uyarak Hazreti Neciyyullâh'ı sihr ve istihza ile rahatsız ettiklerinden lâıyk olan cezayı bularak sulara boğulup yok oldular.

Burada bir ilim vardır ki, insana Cenâb-ı Hakk'ın Celâlini gösterir, gazabını tayin eder. Allah korusun, burada bundan daha fazla kelâma cesaret edemeyeceğim. Allah'tan korkalım. Doğru yolu tayin edin. Nûh tufanı zuhûra gelmedikçe onun kusurunu Cenâb-ı Hakk affeder.

İLÂHÎ ÂLEMLERDEN ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İBRAHİMÎYET HARFİDİR

İbrahim (A.S) da MEZÂHİR-ÜL VÜCÜD ubûdiyet ve rübûbiyetini tekviden bir ŞUÛNÂT-İ ZÂT ile HAZERÂT-ÜL HAMS'dan HAZERÂT-ÜL MİLK'e mevduan ATÂ-Yİ ESMÂ ile risaletini ityan etti. İbrahim, Mûsâ, İsâ'yı ayrıca zikretmiyorum; Allah ile kulun arasında bunlar birer kelimedir. Bu kelimelerin her biri ,kula Allah'ını bildirmek için mebustur. Mânâda bunlar harf hükmündedir. Zira kerem sahibi bu zatlar seninle Allah'ın arasında bir mânâ olduğu gibi, seninle bunların arasında olan iman bu ilmi göstermek için bir hidayet meşalesi ve Allah'ın bir ihsanı ve yardımudur. Burada bir müstersile mânâsı da vardır. Yoksa bu zatların temiz vücutları buradan geçmiş olduğundan bunların hâl tercümelerini araştırmak iktidarın üstündedir. Okuyuculardan merak edenler araştırmak isterlerse tarihî eserlere müracaat ederler.

Kur'ân'da zikrolunan kerem sahibi bu zatlar KELİMÂT-İ MÜTEŞÂBİHÂT kabilinden olup bizim onlara olan imanımızın semeresi marifetullâhı kazanmaktır. Bu İbrahimiyyet, üçüncü semanın parlak güneşidir. Feyzin varacağı yer ZÂT-ÜL BAHT'tan sübût sıfatlarıdır. Bu ise hayat, ilim, irâdet, kudret, kelâm, tekvin ve ıksattan ibaret olan sübût sıfatlarıdır ki, Kur'ân'ın 2/260 : «...Rabbi erinî keyfe tuhyilmevtâ kâle evelem tü'min kâle belâ ve lâkin liyetmeinne kalbî kâle fehuz erbeaten minettayri...» yüce âyetinde sübût sıfatları bu ANÂSİR-İ ERBAA cibâli üzerinde görülen aklen ve ilmen mücerreb

ve malûmu olmuştur.

İLÂHÎ ÂLEMLERDEN DÖRDÜNCÜ BÖLÜM DÂVÜDİYET HARFİDİR

Mânâ semasının dördüncü parlak güneşi ve dördüncü levhi Hazreti Dâvûdiyettir. Hazreti İbrahim'le D'âvûd'un arasında olan parlak yıldızlar yâni bu semada görülen enbiyaların nurlan Hazreti Dâvûdiyete manevî nisbetleriyle bağlılardır. Bu itibarla da Allah'a muhabbet etmenin keyfiyeti husûlü ve ityanı beyanındadır.

İLÂHÎ ÂLEMLERDEN BEŞİNCİ BÖLÜM HAZERÂT-I MÜSEVİYET VE BEŞİNCİ SEMADIR

ZÂT-ÜL BAHT'tan Hazreti Mûsâ'ya gelen feyz, ŞUÛNÂT-I ZÂT'tan gelen feyzdir. Bu ŞUÛNÂT-I ZÂT, zâtı ilân eder bir hâlettir, sıfat demektir. Hakikat ve künh-ü zâtı Mûsâ bile bulamaz. Lâkin, ŞUÛNÂT-I ZÂT'tan haber alayım diyerek gitti. Zira, şuûnât, hakikaten zât olsaydı mekândan ve zamandan görünmezdi. ŞUÛNÂT-I ZÂT'ın gayrı olsa idi, Kur'ân'ın 20/12 âyetinde: «Fahla' na'leyke inneke bilvâdilmukaddesi tuvâ» denilmezdi. «Şimdi sen mukaddes vadidesin, ayağının kaplarını çıkar» emri vârid oldu. Bu ŞUÛNÂT-I ZÂT'tan gelen bir vahydir. RİSÂLET-ÜL KİTAP, VÂV-I MU'TELE'yi ATÂ-YI ESMÂ ile MELEKÛTİYET-ÜL İNŞÂN'a yükselterek ŞUÛNÂT-I ZÂT'ta karar kıldı. Onun istikrarı, Cenâb-ı liakk ile gerek Sînâ dağında ve gerek vâdi-i eyvende tekellüm ederek, Kur'ân'ın 20/17 : «Ve mâ tilke biyemînike yâ Mûsâ» hitabı ile kelimullâh rütbesini elde etti. İnsanın Allah ile tekellüm etmesi için olan vasıtanın, MELEKÛTİYET-ÜL BEŞER'i ve RİSÂLET-ÜL KİTAP ile MU'TELE-ÜL VÜCÛD olan heziyetinin tedricen bilinmesi huzuru nisbetindedir. Buna HAZERÂTÜL MÜSEVİYE derler. Şahsına göre ilham, vahy, hatif gibi mânâlara nisbet ve şümûlü hakikidir. Bu yol ile Mûsâ tarafından istinbat (söz veya işten gizli mânâ çıkarma) olunarak kelâmullâh bilinir yâni Allah ile Mûsâ harfi vasıtasıyla mükâleme imkândadır. Taştan, ağaçtan, deniz ve karadan, ateş ve nehirden dahi istinbat olunan mânâlara da KELÂMULLÂH denilir.

Nitekim, gözler bu eşyayı basiret (seziş, önceden görüş) le gördüğü vakitte Cenâb-ı Hakk'ın vücûhu görünür. Buna şühûd âlemi denilir. Yâni, taş ve ağaç âlemlerinde istintak (nutka getirme, söyletmek isteme) olunan ilimler de KELÂMULLÂH'tır. Deniz ve nehir arasında tekellüm olunan mânâlar da KELÂMULLÂH'tır. Ateş ile göz arasında ünsiyet peyda eden ateş dahi KELİMETULLÂH'ın âyetlerindendir. Bunlar Mûseviyet ilmine mahsustur ki, HAZERÂT-ÜL MUSEVİYE denilir. Mûsâ'nın şifahen ve vicahen (yüzyüze gelerek) Cenâb-ı Hakk ile konuşması kalben olan beraberliğidir. Buna, HAZRETİ MÜSÂ KELİMULLÂH denilir. Yine, insan da Mûseviyet kelimesiyle bütün eşya, bitkiler, su, hava, Cenâb-ı Hakk'ı bilmek için bunları istintak ile bir ilim tedarik eder.

İLÂHÎ ÂLEMLERDEN ALTINCI BÖLÜM İSEVİYET HARFİDİR

ZÂT-ÜL BAHT'tan gelen feyz önceden SIFÂT-I SELBÎYE (kıdem, beka, vahdaniyet, muhâlefetlin ilhavâdis, kıyam binefsihi)'ye, SIFÂT-I SELBÎYE'den İseviyete yansır. Hazerât-ı İseviye, manen eşya ile insan arasında feyizli bir bağlılıktır. Bu bağlılıkla insan eşya ilmini bilir ve onu tanır. AYIN harfi, ilme İseviyetin delâleti ve nisbeti NÜFÜS-U KÜLLİYE-İ MELEKÛTÎYET'tir. SÎN harfi MELEKÛTÎYET-ÜL ÎNSÂN'dır. YE harfi ATÂ-YI ESMÂ'dır. SÎN harfi tansif (iki müsavî kısma ayırma) edilirse iki adet LÂM zuhûr eder ki, YE harfi ile birleşirse 40 sayısına ulaşır. Kırk sayısı ise MÎM harfidir. İsâ'dan istifaze olunan ruhaniyet SIFÂT-I SELBÎYE'ye aks ile eşya ilmi tecelli ederek görünür.

AYIN harfine bitişik olan YE harfi ŞUÛNÂT-I ZÂT'tır. AYIN, GAYIN, SÎN, ŞİN, bu dört kelimedeki olan YE'ler ŞUÛNÂT-I ZÂT'tır ki, gerekli oldukları için ayrılmazlar. Zâta taalluk ettiği vakit de HAKİKAT-İ ZÂT'tır. Zira, bunlar NÛN'un müşahhasatıdır. Nitekim NÛN harfinin medârı VAV'dır. Medâr makamına ŞUÛNÂT-I ZÂT kaim olmuştur. Buradaki YE harfi de ziyade değildir; AYIN kelimesinin YE'sidir. ZÂT-ÜL BAHT'tan gelen mânâ SIFÂT-I SELBÎYE ile gelir. Allah'ın bir vecdi ulûhiyet âlemi tarafmadır ki, ona ZÂT-ÜL BAHT derler. İlim, akıl, anlama ve meydana çıkmaların o semte yönelmesi mümkün değildir. Bir tarafı da SIFÂT-I SELBÎYE cihetidir ki, Cenâb-ı Hakk'a insanın nisbeti, melekûtiyet kisvesini

kazanmaya olan nisbeti gibidir. İşte, bu SIFÂT-ı SELBÎYE ile insan, Cenâb-ı Hakk'tan matematik bilgisi, düşünme ve iktidarı nisbetinde sanayiden, hikmetten, zenginlik ve servetten eşya ilmini bulup çıkarır. Bu ilme ULÜM-U HAZRET-İ İSEVÎYE denilir.

İLÂHÎ ÂLEMLERDEN YEDİNCİ BÖLÜM MUHAMMEDİYET KELİMESİDİR

Bu ilme ŞÂN-ÜL CÂMi' denilir. Zira, Allah ile bilinen Muhammed, resuldür. Muhammed ile bilinen Allah Mâbûd-u Bilhak'tır. Semâ-i seb'a, lâhutun (yedi kat gökyüzü) yedinci semasıdır.

TENBİH

Bu saydığımız semalara SEB'A-İ ELVÂH da denilir ki, Âdem ve Âdem'den Nûh'a gelinceye kadar vürud eden enbiyanın tamamı o LEVH-İ MAHFUZ'dadır. Orada olan enbiyalar muhafaza olunmuşlardır. Bunu söylemekten murad, enbiyaların vücudunu, tarih ve hâl tercümelerini inkâr demek anlaşılmaz. Cenâb-ı Hakk, ebedî hayat ile hayy (canlı) olarak gönderilmiş olan enbiyanın bize daima vasıta olduklarını ve feyzlerinin kesilmediğini, ancak onlardan feyz alma yolunu Kur'ân ile talim etmiştir. Meselâ, âdemiyyet bir harftir ki, insaniyete delâleti vardır, Âdem'in yaratılışının tenevvüâtını (çeşitliliklerini) gösterir. İnsanlar çeşit çeşittir. Kimisi «Nutfe-i Emşac»dan halk olunmuş, kimisi «Mâ-ı Mehîn»den ve diğer bir nevi de «Min hamâin mesnûn»dan halk olunmuştur. Ama, bunlar hakikat bakımından kudret elinde yaratılan Âdem'dir. Kimisi de topraktan yaratılmış, Kur'ân'ın 55/14 : «Halakal'insâne min salsâlin kelfahhâr» yüce âyetinde bildirildiği gibi, içi boş çömlek gibi insanın kemikleri vardır. Yahut akıldan ve ilimden sıyrılıp hayvan şekline girmiş insanlar gibi,

bunlar en'âm (at, sığır, deve, koyun gibi hayvanlar)'a benzerler. Dışarıdan bir tesir vaki olmadıkça «Salsâl-i fahhâr» gibidir. Toprak, rübûbiyetten hâsıl olan gıdanın teshikına denilir.

«Min hamâin mesnûn», şırınga ile hayatı muhafaza olunan bir nevi insanları gösterir ki, bu çeşit insanlar da vardır. Kur'ân 37/11 : «İnnâ halaknâhüm min tiynin lâzib» buyurulmuştur. İnsanın hâsılı, gıdası için yapışıp orada teşkil ettiği eczâ-i hayâtiyesidir.

Enbiyalara hurûf (harfler) demekte iki fayda hiss olunur. Birisi hakikatte harf olup Allah ile kulun arasındaki muamelelerde vasıta olarak Allah'a vâsıl olmak için hakiki bir mürşit olduğunu gösterir. İkincisi, biz buna hikâye dersek Kur'ân'ı noksan bir şeyin beyanına hamlederek düşmanımızın galebesini def edemeyiz. Meselâ: İbrahim (aleyhisselâm) harf olmayıp hikâye olsa bu hikâye etrafıyla halka anlatılacak derecede değildir. Öyle ise biz bu surette zahirde Kur'ân'ın bâzı âyetlerini, kelimelerini muhafaza için enbiyaya olan iman ve itikadımızın bir cüzüne HURÛF-U MÜTEŞÂBİHÂT olan şânı yüce enbiyayı yazdık. Onunla Allah'ı bilirsek enbiya KELÎMETULLÂH olmuş olur.

TEVİL İLMİNİN İZAH VE ŞERHİ

Tevilin esası nedir, tevil neye derler? Bu konuda aşağıda açıklama yapılmıştır.

Tevil : Bir şeyin iki vechi olup kullanılması cihetinden evvelki vücut hâline tevil derler. Ubûr ederek yâni bir başka tarafa geçerek orada bir nevi kullanılan ve mâruf vechinden ilerideki asıl vüruduna delâlet eden ilk vücuduna tevil derler. Yâni, önce kalbe akseden nur oradan harfsiz, sessiz gelen sabit eşyadır. Bunların sayısı yediye kadar artabilir ve yediye kadar bölünmeyi kabul eder.

Birincisi; müstait olan bir şey, yetişip büyüdükten sonra o şeyi kullanmaya ve o şeyden faydalanmaya müstait olur. Bu birinci tevil şeklidir, insanın beşeriyeti gibi.

İkincisi; birinci tevilden istinbat (bir söz veya işten gizli bir mânâ çıkarma, dolayısıyla anlatma) olunarak belli bir gaye için istimal olunan hâlettir. İstimâl olduğu vakit insanın sesinden bilinir. Konuşmak, ses ve sadâ gibi.

Üçüncüsü; kendisi ile amel olunan o şeyin kullanılmasından sonra birbirine tâbi ve bağlı olan bir şeyin onunla müteradifi yâni bağıllığı olan şeye VÜCÜH-U SEB'A'da eşit olmak ve müvazenede bulunmaktır. VÜCÜH-U SEB'A zaman, mekân, asıl, nev'iyet, kemmiyet, keyfiyet, adet ve efratta müsâvi olmaktır. Bilinen bir şeyin eşyadan biri ile tarifte kesin olarak uygunluğu gibi.

Dördüncüsü; HEZÎYET-İ ZÂT istidadı nisbetinde **teaküs**

(yansımak) ettiği vakitte teaküsünde ilk şeklini bir dereceye kadar teanuk (boynuna sarılmak, kucaklamak) etmektir, kuvvet gibi.

Beşincisi; tesir ve kabulde müsâvi olmasıdır. Azaların uygunluğu ve dengesi gibi.

Altıncısı; MEZÂHİR-ÜL VÜCÛD'un kendini izah eder surette MENÂBİR-İŞ ŞÜHÛD'da görünmesinde neviyeti parlak olmalıdır. Yâni konuşmada, anlayış, akıl ve sanatta güzellik görünmelidir. İnsanın akıl, ilim, anlayış ve sanatta ve güzellikte görünmesi gibi.

Yedincisi; mânânın söze bir derece uygun bulunmasıdır. Kaçan ve kaybolan mânâ istikrar bulmuş, yerleşmiş olamaz. Çoğalan, türlü türlü anlama gelen kelimeler gibi.

Tevü, tef'il bâbmdan bir kelimedir; kesret içindir. Kesretin nöbetleşme yoluyla fâilde, mef'ulde, nefs-i fiilde zuhura gelmesi düşünülür. Fiilde olursa fail münsel'h (soyulmuş), fâilde olursa mef'ul münselih olur.

Tevil, lügatta: ileri geçmek, ilerideki bir şeyi çok dikkatle görmek mânâsınadır. İleride görülecek yahut idrâk edilecek bir karaltıyı yahut hatıra gelecek şeyi nazarı dikkate alıp ondan bahsetmenin adına tevil denir; zira, asl-ı zuhûr ve misl-i aslisidir. **Günün sabahında güneşin doğuşu gibi. Çünkü, bu gün hiç bir zaman, gelecek günün aynı değildir. Her gün başlı başına ayrı bir âlemdir, hakikat bakımından tekrarı yoktur.** Bu gün işlediğin bir iş, dünkü günde işlediğinin aynı değildir. Hakikat bakımından aynı değildir, çünkü tabiat gereği

denizlerdeki eşyayı su kapladığı gibi, tabiat âlemi de her şeyi kuşatmıştır. Onu fark edenler edebilir. Bunun tarih ile tarifi araştırılırsa, aynı olmadığı tahakkuk eder. Tesirde, yetişip büyümede ve o güne mahsus olan ârızalarla fark olunur, bilinir. **Otuz beş sene evvelki ramazan ayının ilk cuması yetmiş beş sene sonraki cuma günü gibi değildir.** Bu güneş, bu gün bir seldir ki, insanı hayattan ölüme, hareketten sükûnete sürükler. Açlık ve susuzluk da sürüklenen eşya arasındadır. Ârızaların hepsi bu kabildendir. Onun için bâzı kimseler tabiatı faal zan ederek her şeyi tabiat yapıyor, derler. **Halbuki tabiat denizin üstündeki bir duman gibidir.** Zira, kendisinde istikrar bulmuş olan bir cereyanda cari olması da Cenâb-ı Hakk'ın takdirindendir, tabiat ile değildir. Bunu yapan Allah'tır, faal O'dur. Bunun üzerinde görünen ârızalar ne his olunan bâzı haller tabiattır. Ne fayda ki, tabiat bu günün, bu güneşin, bu nurun tamamıyla yakasına yapışmış sürükleyip götürüyor, bu tesir bundadır zan ediyorlar. Aklını tamamıyla sarfa muktedir olmayanlar, bu tesir tabiattedir zan ederler. Tabiat, bir ağacın rutubet ve cereyanı mesabesindedir. Ancak, cereyan ve rutubet ağaçta asıl gibi gösterilir. Buna sebep olan ve harekete geçiren şeyden haberleri yoktur. Aklın zayıflığına hüküm bundan ileri geliyor. Su, başından kesilirse kenarlarındaki cereyan başına tâbi olduğundan, onlar da kesilir, kurur.

Tabiat her şeyi, soğanın üst kabuğu gibi kuşatmıştır. Onsuz o şey yetişmediği gibi hakikatte o şey ondan bir uzuv değildir, ancak o şeyi korumak için bir mahfazadır.

İnsandaki akyuvarlar, cilt ve hayata lâzım gelen şeyleri ve hava ile müdafaaları mukabele eder. Bunu daha ileri geçerse alyuvarların vazifesi başlar, ta, kemik içindeki iliğe varıncaya kadar istihase (organik maddelerin, şekillerini muhafaza ederek zamanla taş haline gelmesi) eder. Bunlarda bu istihasenin hayat ile nurlanmasını halk eden Cenâb-ı Hakk'tır, gerçek müessir O'dur. Organların yararları türlü türlü değişmektedir. Bedel (bir şeyin yerini tutmak) ve inhilâl (çözülüp açılma) bunların vazifeleri cümlesindendir. Tâ kemiklere varıncaya kadar böyle tesiri görünür. Bunlar tabiat değildir, Allah'ın takdiridir. Bir ağacın kabuğunu soyarsan o ağaç kurur; bir hayvanın derisini yüzersen o hayvan ölür. O deri, o kabuk onların korunmasına hizmet etmek içindir.

Tevil, ŞEY'İYET-ÜS SÜBÜT'u ŞEY'İYET-ÜL VÜCÜD'a çekip getirmektir. ŞEY'İYET-ÜS SÜBÜT, henüz söz veya bir şey ile zâhırde görünmemiş bir isim, bir mânâdır.

İnsan için iki taraf vardır. Birisi zâhir, diğeri bâtındır. Bâtındaki şey ancak bir mânâ ile idrâk edilebilir. Mânâ dediğimiz, içeriye gelen varidatı idrâk ve onu taakkul (akıl erdirmeye) ve taayyün (meydana çıkma) ettirmektir. Buna ŞEY'İYET-ÜS SÜBÜT derler. Onu dışarıya çıkarmak için iki taraf vardır. Birisi sesi havi olan mânâ doğru mahreçlere tesadüf eder. Mahreçlerde harfler şeklini alarak dışarı atılır. Nitekim söz, mahreç üzere itimad eder olduğu halde harfleri ses ile renklendirip ihraç etmek, dışarı atmaktır. Örnek olarak: «Ben hurmayı yedim ama çekirdeğini ağızımdan dışarı attım» demek

gibi.

Bir şey sübûtta vücuda cereyan ettiği vakitte Kur'ân'ın 36/82 : «En yekûle lehü kün feyekûn» âyetinde bildirildiği gibi SEDENET-ÜS SEB'A mecrasından harfler vasıtasıyla cereyan eder gelir. ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT, ŞEY'İYET-ÜL VÜCÛD'a nüzûl eder. İkinci yolu, kalb-i mâkûsa aksolunan vâridattır. Kur'ân 36/82 : «İzâ erâde şey'en» ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT'un ŞEY'İYET-ÜL VÜCÛD'a geçmesi için olan meslek ki, Cenâb-ı Hakk bir şeye vücut vermek istediği vakitte o şey halk vasıtasıyla ŞEY'İYET-ÜL VÜCÛD'a lâfz ve ihraç olunur. «En yekûle», ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT'ta müstahsil-i hurûç olan şey «Kün», ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT'tan ŞEY'İYET-ÜL VÜCÛD'a tahavvül eder. «Feyekûn» o şeyde tahavvülü kabul eder. O VÜCÛD-U SABİTÂT'ı ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT'tan ŞEY'İYET-ÜL VÜCÛD'a çıkararak görünür.

ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT, senin kalbinde, fikir ve mülâhazanda olan mânâdır. Bu mânâda, sözün ancak yüzde biri ses olarak dışarı çıkabilir. Tümünü istiap edemez. Hurûcu ise, merdivenlerin basamaklarına basılarak aşağı inildiği gibidir. O mânâ, o vakitte ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT'tan «Feyekûn», ŞEY'İYET-ÜL VÜCÛD'a nüzûl eder. Burada KÛL İlâhî âlemlerin miftahıdır. KÛL'daki KAF harfi SEDENET-ÜS SEB'A'dır. SEDENET-ÜS SEB'A demek yedi mânâyı aydınlatabilir, demektir. Yahut, beşeriyetin ve her şeyin bedenle ilgili yolunu aydınlatır, demektir. ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT'tan gelip «Feyekûn»daki kevnûniyetin istimrar (bir düzeye devam

etme) zamanı ŞEY'İYET-ÜL VÜCÜD'un elde edilmesi içindir ki, yavaş yavaş meydana gelir.

Bir çocuğa ÂYÂN-ı SABİTE'den nefh olunan ruh onun vücut bulmakta olan cismine nüzûl eder. Kur'ân'ın 15/29 : «Feizâ sevveytühü ve nefahtü fihi min rûhî» yüce âyeti bunu gösterir. NEFH (üfürme) bir nücûmdan ibarettir ki, bu nücûmun o mevkiye inişi yâni o çocuğun bu cisim ile hayata ulaşmış olması MEVÂKİ-İN NÜCÛM mesleğine sâlik olması demektir. Orada nefih, vücud-u hayattan ileri gelen bir rişte (iplik, ilgi) dir ki, —insan gözünü yumup açtığı vakit güneşten insanın gözüne gelen riştelere SEDENE (kapıcılar, perdedarlar) denilir.— BEDENE gibi bunların SEDENE tâbir olunmaya münasebeti vardır. O hayat onu orada gözetir. O hayat nuru ona hareket, işitme ve görmedir. Hayata lâzım olacak her şeyi peyderpey varlık âlemine gönderir, zamanla da o şey mükemmel olur. Kur'ân'ın 36/82 : «...İzâ erâde şey'en en yekûle lehü künfeyekûn» âyeti mânâsında cereyan eden FEYZ-İ MUKADDES'ten yâni kâvil (söz) 'den KÜN emriyle FEYEKÜN âleminde vücudu kazanmış olur. Mevcudiyet, sübûtta vücuda intikal eder. Meselâ: Güneşin bir aynaya münakis (tersine dönmüş, yansımış) olduğu gibi, ŞEY'İYET-ÜS SÜBÛT'tan gelen vücut ki, lâfz (söz, kelime), vasi (ulaşma, birleşme), vâsf (nitelik) suretiyle sözden dışarı fırlar çıkar. Vasi ile istenilen yerin, istenilen şeyin tâ yerine varır. Vâsf, mevsul (birleşmiş)'ün rengi ile boyanmaktır. Vasi, mâkûse aksettığı vakit onda görünen sureti hakikatiyle tekeyyüf (keyfiyetlenme)

etmektedir ki, vâsf halidir. Vâsi ve vâsf, cereyanda bir harfe delâlet eder gibi görünüyorsa da bunların her şeye şümûlû olduğundan harf bunu istiab edemez. Kur'ân'ın 50/18 : «Mâ yelfizu min kavlin illâ ledeyhi rakıybün atîd» yüce âyeti bunu gösterir.

Bir de tâbir vardır ki, o zâhirden mânâyâ vâsıl olmaktır. Meselâ: Gözler ile bir şeyi görmek gibi. Bir de taakkul ve taayyün vardır. Taakkul, bâzı aletler ve sebeplerin vücudunu hayâl levhinde görmektir. Taayyün o şeyin mâkûsunuu aynını orada müşahede etmektir. Vusûl eden varidatın aynını istihsal edip göstermek vasıftır. Bu tâbir ki, dışarıdan içeri girmektir. Bunları düşünmeyen kimse bilmeyerek buna tefsir der. Henüz tefsir nedir, tâbir, tevil nedir bilmez.

Tâbir : Dışarıdan içeriye girmek..

Tevil : İçeriden dışarıya çıkmak için mürâsil (haberci) ve murâbıt (râbıta eden, kalbini Allah'a bağlayan) istiyor.

Birisi savtî (sesle ilgili) olmalı; savtî olursa o savtın üzerine yüklenebilir bir harf terkip etmeli, o harf de bir mânâ üzerine delâlet ve sözle ilgili tarife uygun olmasıyla mürur ve ubûr (gelip geçme) vücut bulabilecek imkânda olmalıdır. Birisi de sesle ilgili olmaz, yâni harfler olmaksızın çıkar, sübbûhiyete hattâ sair canlı olan mahlûklara şümûlû vardır. Sübbûhiyet, harf ve ses iktiza etmez, cereyan ile malûm olur bir ilimdir. Sübbûhiyetin eşyaya sirayet ve cereyanı ile MEZÂHİR-ÜL VÜCÛD'un MENÂBİR-İŞ ŞÜHÛD'da müşahedesini

gerektirir keyfiyete hamli câizdir. Bitkiler ve ağaçların güneşe mâkûs (aksolunmuş, yansımış) olması ile SÜBBÛHIYET'in üzerinde yaptığı tesiri görülür. SÜBBÛHIYET'in ağaçlarda ve meyvalarda görülmesi onun cereyanı ile üzerinde hâsıl olan haller ve olayları görülür, meyveler gibi. SÜBBÛHIYET'in cereyanı kendisinde hayat kokusu olan şeye tesir eder. Kur'ân'ın 57/1 : «Sebbeha lillâhi mâfissemmâvâti vel'ardı» yüce âyetinde bildirildiği gibi göklerde ve yerde olan şeylerin hepsine tesir eder. Bu eser, RABBİL'ÂLEMİN'in eşyayı terbiye etmekliği için ilâhî âlemlerinden bir âlemdir. Ancak, bitkilere ve ağaçlara güneşin feyz eseri, güneşin onlara muvazi olarak kendisinden husûle gelen rübûbiyettir. Rübûbiyet terbiye mânâsmadır. Bu cümleden asla ŞEMS ALLAH'tır mânâsı çıkarılmasın. Zira, rübûbiyet, hâlık ile mahlûk arasında bir vasıta. O vasıta ile ona mahsus olan tecelli-i efâl, isimler ve sıfatlar orada tekevvün eder; yâni, kalıp ve vücut gibi yemek, koku, renk gibi şeyler güneşin oraya olan türlü türlü terbiyesinin tesirinden husûle gelmiştir.

Kur'ân'ın 3/7 : «Ve mâ ya'lemü te'vîlehü illallâh» âyetine ne dersin ey tevil eden! Onun tevilini Allah'tan başka kimse bilmez. Zira, bu tevil ŞEY'ÎYET-ÜS SÜBÛT'tur, henüz zuhur etmedi. Emir, nehy onları husûle getirmek için bir mevcut ile hükmederiz. Emir, vücudunun meydana gelmesi için talep edilen şeye denir. Emir, MEZÂHİR-ÜL VÜCÛD'un bir RÎSÂLET-İ ÖRFÎ ile kevinde vücudunu göstermesidir. O RÎSÂLET-İ ÖRFÎ dahi âmir ile

memur arasında cereyan eden nisbettir. «Verrâsihûne»deki VÂV atıf için değildir. Zira, VÂV-İ ÂTİFA iki şeyin arasını cem (toplamak) içindir. Cem edelim desek kadim (eski) ile hâdis (yeni)in arasında cem mümkün olur mu? Mümkün olmaz. «Ve mâ ya'lemü te'vîlehü illallâhü verrâsihûne...» Ulema-î râsihun bu ilmi Cenâb-ı Hakk'tan vahy ve üham yoluyla iktibas ederler; cem yoluyla değil, demektir. «Verrâsihûn»daki VÂV harfi, VÂV-İ MU'TELE olursa Cenâb-ı Hakk'tan vahy ve ilham tarikiyle gönderilen ilmin mevcudiyetidir. Bu itibarla ÂTİFA olamaz. Eshâb-ı kulûbun kalbleri, ilham ve ilmin mahallidir. Bir kalb, eğer ilhama menzil olursa o kalbde râsihlik (çok geniş din bilgisi) vardır.

O kalbin ilimde rüsûhiyetiyle hükmolunur. Allah'ın kalbde tecellisiyle onun kalbi ilim sıfatı ile parlar. Bu, ilmi Allah'tan öğrenir, demektir. Kalblerini Ccnab-ı Ilakk'a bağlamış olan kimseler, ilimde rüsûh bulmuş zatlardır. İlm-î rüsûh, vahy ve ilham yoluyla iman sahibi kulun kalbine gelen bir nurdur. Enbiyaların ilmi, Cenâb-ı Hakk'ın onların kalbine o ilmi vahy etmesiyle hâsıl olur. Zira, onların kalblerine gönderilen o nur onları ilim mertebesine yükseltir. Bu yükseliş ilimde aynı rüsûh demektir. KEMÂLÂT-İ İNSÂNÎYE, VELÂYET-İ KÜBRÂ'nın içinde yer almış olduğundan ulemâ-î râsihûnun kalbine bu ilimler ilham yoluyla gelir. Bu ilmi elde etmek için buralara müracaat etmek lâzımdır.

Tevil ilmini bilmeyen kimse Kur'ân'dan bir şey anlayamaz ve tevil ilmini bilmedikçe Kur'ân'dan

yararlanamaz. Bu tevil ilmini bilmeğe herkes muvaffak olamaz. Kur'ân'ın 2/105 : «...Vallâhü yahtessu birahmetilî men yeşâü...» âyetinde bildirildiği gibi Cenâb-ı Hakk bu ilmi bâzı kullarına tahsis etmiştir. Onlar bu ilimle kendilerini gösterirler. Kalb, ilhama mahal olmazsa rüsûh peyda edememiş olur, onun ilmi zandan ibarettir. Kalbleri ilham yeri olmayan kimseler ancak zanna tâbi olan kimse kabilindendir, ilme tâbi olan zatlardan sayılmazlar. Kur'ân'ın 53/28 : «Ve mâ lehüm bihî min ilmin in yettebiûne illezzanne...» yüce âyeti bunu gösterir.

VECİZET-ÜL HURÜF'un bâzısının tercümeye yakın, bâzısının da mânâya yakın sözlerle zikrolunması Kur'ân'ın tevilât kısmında en mühim olan bir yolun icabındandır. Bundan bahs olunmazsa bu harfler muattal kalır, zikrinden yararlanılmaz. Elbette Allah'ın muradı her şeyde bir mânâ, bir menfaat göstermesi içindir.

**

*

EBCED TABLOSU

Harfler	Küçük (Asıl) Ebced	En Küçük Ebced	Büyük Ebced	En Büyük Ebced
Elif ا	1	1	111	13
Be, Pe ب	2	2	3	611
Cim, Çim ج	3	3	53	1035
Dal د	4	4	35	278
He ه	5	5	6	705
Vav و	6	6	13	465
Ze, Je ز	7	7	8	137
Ha ح	8	8	9	606
Tı ط	9	9	10	535
Ye ی	10	10	11	575
Kef, Gef ك	20	8	101	630
Lam ل	30	6	71	1090
Mim م	40	4	90	333
Nun ن	50	2	106	760
Sin س	60	-	120	520
Ayn ع	70	10	130	192

Fe ف	80	8	81	651
Sad ص	90	6	95	590
Kaf ق	100	10	181	651
Re ر	200	8	201	502
Şin ش	300	6	360	1077
Te ت	400	4	401	320
Se ث	500	2	501	747
Hı خ	600	-	601	512
Zal ذ	700	10	701	179
Dad ض	800	8	805	653
Zı ظ	900	6	901	577
Gayn غ	1000	10	1060	111

Muhyiddin İbnü'l Arabî'ye göre bu harflerin bazı sayı değeri şu şekildedir.

“*gayn*” harfinin sayısal değeri hakkında, bize ve sır ehline göre 900, nur ehline göre ise 1000'dir der.

“*dâd*” harfinin sayısal değeri hakkında, bize göre 90, nur ehline göre ise 800'dür der.

“*şin*” harfinin sayısal değeri hakkında bize göre 1000, nur ehline göre 300'dür der.

“*yâ*” harfinin sayısal değeri hakkında on ikinci felek için 10, yedinci felek için ise 1'dir der.

“lam” harfinin sayısal değeri hakkında on ikinci felek için 30, yedinci felek için ise 3’tür der.

“ra” harfinin sayısal değeri hakkında on ikinci felek için 200, yedinci felek içinse 2’dir der.

“sâd” harfinin sayısal değeri hakkında bize göre 60, nur ehline göre 90’dır der.

“sin” harfinin sayısal değeri hakkında nur ehline göre 60, bize göre ise; büyük ebcette 300, küçükte 3’tür der.

“zı” harfinin sayısal değeri hakkında nur ehline göre 900, bize göre büyük ebcette 800, küçük ebcette 8’dir der.

Kaynak: Türk-İslâm Kültüründe Ebcet Hesabı ve Tarih Düşürme, Doç.Dr. İsmail Yakıt, Ötüken, İstanbul, 1992.